

**TIP KÜTÜPHANELERİ ARASINDA BİLGİ SAĞLAMA
AÇISINDAN İŞBİRLİĞİ**

Sema TUTUMEL

**Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yönetmeliği'nin Kütüphanecilik
Ana Bilim Dalı için Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
olarak hazırlanmıştır.**

ANKARA
Haziran/1983

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

İşbu çalışma, Jürimiz tarafından, Kütüphanecilik Bilim dalında BİLİM UZMANLIĞI TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum. .... / ..... / 1983.

Enstitü Müdürü

Ö N S Ö Z

Tıp kütüphanelerinde verilmekte olan danışma hizmetlerinin önemi kuşkusuz yadsınamaz. Tıp kütüphanesi kullanıcılarının zamanlarının sınırlı oluşu, danışma hizmetlerinden bilgi sağlama hizmetlerinin ön plana çıkmasına neden olmuştur.

Artan bilgi gereksinimi ve zorlaşan ekonomik koşullar, her hizmet türünde olduğu gibi bilgi sağlama hizmetleri alanında da işbirliğine gidilmesini zorunlu kılmıştır. Bu amaçla yola çıkılarak tezimizde, böyle bir işbirliğinin gerçekleştirilmesi gereğine karşın, Ankara'daki üç tıp kütüphanesinin içinde buldukları koşulların, aralarında sağlam temellere dayalı bilinçli bir programın geliştirilmesine elvermediği ve bunu yaratan nedenler üzerinde durulmuş konu bu açıdan incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamız süresince bilgi ve önerileri ile yardımlarını esirgemeyen sayın Dr. İrfan Çakın'a, değerli bilgilerinden yararlandığımız Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Danışma Bölümü şefi sayın Nazlı Köksal'a, kütüphaneleri ile ilgili bilgileri sağlamamızda gerekli anlayış ve yardımları esirgemeyen kütüphane yöneticilerine, özellikle Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphane müdürü sayın Yıldız Arman'a, Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi müdürü sayın Oya Fişek'e teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Sema TUTUMEL

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
TABLolar	VI
EKLER	VII
KISALTMALAR	VIII
BÖLÜMLER	
I. GİRİŞ	1
A) Konunun önemi	1
B) Amaç	3
C) Yöntem	5
D) Kapsam ve Düzen	6
E) Kaynaklar	8
II. TIP KÜTÜPHANELERİ, DANIŞMA HİZMETLERİ VE ARALARINDAKİ İŞBİRLİĞİ	12
A) Tıp Kütüphanelerinin Gerekli Ögeler Açısından İncelenmesi	12
1) Bina	13
2) Bütçe	13
3) Koleksiyon	14
4) Kullanıcı	15
5) Personel	15
B) Tıp Kütüphanelerinde Verilen Danışma Hizmetleri	16
1) Doğrudan Sorular	17
2) Dolaylı Sorular	18
3) Künye Doğrulama Soruları	22

	<u>Sayfa</u>
C) Tıp Kütüphaneleri Arasında Bilgi Sağlama Açısından İşbirliği	23
1) İşbirliğini Gerekli Kılan Nedenler	23
2) İşbirliğinin Uygulanışı	26
III. ANKARA'DAKİ ÜÇ TIP KÜTÜPHANESİNDE BİLGİ SAĞLAMA HİZMETLERİNE İLİŞKİN DURUM SAPTAMASI	34
A) Tarihçe	34
B) Bütçe	38
C) Koleksiyon	41
D) Personel	45
E) Kullanıcı	49
IV. ANKARA'DAKİ ÜÇ TIP KÜTÜPHANESİNDE BİLGİ SAĞLAMA HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	53
A) Doğrudan Soruların Yanıtlanması Açısından	53
B) Dolaylı Soruların Yanıtlanması Açısından	55
C) Künye Doğrulama Sorularının Yanıtlanması Açısından	58
V. SONUÇ	63
EKLER	71
ÖZET	90
ABSTRACT	91
KAYNAKÇA	92

T A B L O L A R

	<u>Sayfa</u>
I. KÜTÜPHANELERİN 1980 - 1982 BÜTÇE DÖKÜMÜ	39
II. KÜTÜPHANELERİN GENEL TIP VE TIP DANIŞMA KOLLEKSİYONLARININ SAYISAL DÖKÜMÜ	43
III. KÜTÜPHANELERİN PERSONEL DURUMLARININ SAYISAL DÖKÜMÜ	46
IV. KÜTÜPHANELERİN BİLGİ SAĞLAMA HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	56
V. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP MERKEZİ KÜTÜPHANESİ DANIŞMA BÖLÜMÜNÜN BİLGİ SAĞLAMA HİZMETLERİNİN SAYISAL DÖKÜMÜ	62

E K L E R

Sayfa

I.	GÖRÜŞME FORMU	: 71
II.	TIP DANIŞMA KOLLEKSİYONU: LİSTE I	: 74
III.	GENEL TIP KOLEKSİYONU: LİSTE II	: 78

K I S A L T M A L A R

CFSTI	: Clearinghouse for Federal Scientific and Technical Information
CHIN	: Community Health Information Network
GATAK	: Gülhane Askeri Tıp Akademisi ve Askeri Tıp Fakültesi Kütüphanesi
GÜMK	: Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
HÜTMK	: Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi
IDL	: Index to Dental Literature
INI	: International Nursing Index
MCV	: Medical College of Virginia
MEDLARS	: Medical Literature Analysis and Retrieval System
MEDLINE	: Medical Literature Analysis and Retrieval System On-Line
RML	: Regional Medical Library
SDI	: Selective Dissemination of Information
SUNY	: State University Biomedical Communication Network
TWX	: Tele-type Network
VAMIS	: Virginia Medical Information System
WATS	: Wide Area Telephone System

I. BÖLÜM

G İ R İ Ş

A) Konunun Önemi

Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi pek çok bilim alanında olduğu gibi, tıp alanında da bilgi patlamasına neden olmuştur. Gerek yayın yaşamındaki bu bilgi artışı, gerekse koşulları her geçen gün zorlaşan ekonomik nedenler, bilimsel yayınların etkin düzeyde denetim altına alınmasını ve bunlardan araştırmacıların en hızlı, en güvenilir ve en ekonomik koşullarla yararlanabilmesini zorlamaya başlamıştır.

Ülkemizin teknik, ekonomik ve sosyal alanlarda hızla kalkınması ve diğer ülkelerle ilişkilerini olumlu yönlerde geliştirebilmesindeki büyük katkıları yadsınamayacak olan araştırma kütüphanelerimizden önde gelenlerinden biri de tıp kütüphanelerimizdir. Tıp kütüphaneleri gerek kullanıcıları ve gerekse koleksiyonları açısından diğer tür kütüphanelerden farklılık gösterirler. Tıp kütüphanesi kullanıcısının zamanının sınırlı oluşu ve gereksinim duyduğu kaynağa kısa sürede ulaşma isteği, tıp kütüphanelerinde verilen kullanıcı hizmetlerine farklılık getirmiştir. Kütüphane hizmetlerinde oldukça ileri düzeyde bulunan ülkelerdeki tıp kütüphaneleri bir yandan yayın patlaması ile artan yayınların bibliyografik denetimlerini sağlamaya çalışırken, diğer yandan da araştırmacı ve kullanıcıların gereksinim duyduğu bilgi

kaynaklarını en ekonomik yollarla ve en kısa sürede sağlamanın yollarını araştırmaktadırlar. Öyle ki kendi kütüphanelerinde bulunmayan kaynakların başka kütüphanelerden sağlanması yollarına gidilmesi de ekonomik koşulları zorlayan nedenlerin doğal bir sonucu haline gelmiştir.

Bilimsel ve teknik bilgi birikimi ve bilgi akımının yeterli ölçüde sağlanması konusundaki çabalar, her geçen gün artan bilgi gereksinimleri karşısında yetersiz kalmaktadır. Araştırma kütüphaneleri arasında işbirliği ve haberleşmenin gelişmesi, ekonomik harcamaların boyutlarının artmasına neden olmaktadır. Kütüphanecilik hizmetlerinde ilerlemiş ülkeler, kütüphanelerin her türünde olduğu gibi tıp kütüphanelerinin de bilimsel ve teknik iletişim araçlarından yararlanarak, teknik ve kullanıcı hizmetlerinin pek çoğunun yanı sıra, bilgi sağlama da işbirliğinin gerçekleştirilmesinin gerekliliğini çoktan kabul etmiş, bu doğrultuda çabalarını hızlandırmışlardır. İlk adım olarak da belirli bölgelerde bulunan çeşitli tıp kütüphaneleri arasında etkin bir işbirliğinin gerçekleştirilmesini sağlayacak örgütlenmeyi kurmuşlardır.

Ülkemizde kütüphaneciliğin her türünde olduğu gibi, tıp kütüphaneleri arasında da başarılı bir örgütlenme ve dayanışmaya bağlı işbirliğinin gerçekleştirildiğini söylemek mümkün değildir. Bu konuda pek çok inceleme ve araştırmanın yapılmış olmasına karşın, işbirliğinden beklenen sonuç ve kazanç henüz gerçekleştirilmiş sayılmaz. Koleksiyonlarından bilgi kaynağı olarak yararlanılması düşünülecek kütüphanelerin, birbirlerinden ayrı kuruluşlarca hazırlanmış kanun ve yönetmeliklerce olanaklarının sınırlandırılmış olması yanısıra bu kuruluşların, birbirlerinin sahip olduğu teknik, bilgi kaynakları ve personel olanaklarından

haber dar olmamaları işbirliği alanında bu günkü görünümü hazırlayan nedenlerdir.

B) Amaç

Günümüzde tıp kütüphaneleri kullanıcılarının gereksinimleri farklı görünümde kazanmıştır. Bilginin en kısa yoldan doğru olarak sağlanması, tıp kullanıcılarının en fazla gereksinim duydukları hizmetleri oluşturmaktadır. Kullanıcıların bu beklentileri ise tıp kütüphanelerinde verilen kullanıcı hizmetlerinin niteliğini değiştirmiş, boyutlarını geliştirmiştir.

Gelişmiş ülkelerdeki tıp kütüphaneleri, bir yandan kullanıcıların gereksinim duydukları yayınları en kısa ve ekonomik yollardan sağlarken, diğer taraftan da tıp alanındaki bibliyografik denetimi oluşturmaktadırlar. Bunu ise tıp kütüphaneleri arasında oluşturdukları örgütlü işbirliği çalışmalarına bağlı olarak gerçekleştirmektedirler.

Ülkemizde, tıp kütüphaneleri bir yana, henüz üniversite kütüphaneleri arasında gerçek bir işbirliğinden ne yazık ki söz edilememektedir. Durum böyle iken tıp kütüphaneleri arasında bilgi sağlama açısından işbirliğinden ne düzeyde söz edilebileceği ise tartışma konusudur. Kütüphanecilik literatürümüze bakıldığında bu konuyu kapsayan birçok çalışma ve araştırmanın, çeşitli zaman aralıkları ile yapılmış olduğu görülmektedir. Adil Artukoğlu¹, İlhan Kum², İrfan Çakın³, O. Tekin Aybaş⁴ bu konuda araştırmalar yapmış kişilerden yalnızca birkaçıdır. Tüm araştırma ve çalışmalara karşın, henüz etkin bir işbirliğinin sağlanamamış olması, yada bu konuda dikkate değer girişimlerin yapılamamış olması ise düşündürücü olsa gerektir.

Ülkemizde zorlaşan ekonomik koşullara paralel olarak sorun yaratan yetersiz personel ve yetersiz bilgi kaynakları, tıp kütüphanelerinin artık yalnız başlarına kullanıcılarının gereksinimlerine yanıt verebilmelerini olanaksız hale getirmiştir. Bu durum ise, aynı hizmeti ulaştırmaları gereken kütüphanelerin hizmetlerini farklı nitelik ve etkinlikte gerçekleştirmeleri sonucunu doğurmuştur.

Tıp kütüphanelerinin danışma hizmet biriminin kapsamında gerçekleştirilmekte olan bilgi sağlama hizmetlerinin ne denli önemli olduğu, tıp biliminin ve kullanıcısının özellikleri doğrultusunda düşünüldüğünde, sözü edilen sorunlara bir ölçüde de olsa çözüm getirmenin gerekliliği ortaya çıkacaktır. Bu nedenler tıp kütüphanelerinde gerçekleştirilen danışma hizmetlerinin ağırlığını oluşturan bilgi sağlama hizmetlerinde bir işbirliğine gidilmesini gerekli ve zorunlu kılmaktadır.

Araştırmamızın başlangıç noktasını "Ankara'daki tıp kütüphaneleri arasında işbirliği gerçekleştirilmelidir" düşüncesi oluşturmaktadır. Ancak hipotezimiz böyle bir işbirliğinin gerçekleştirilmesi gereğine karşın, Ankara'daki üç tıp kütüphanesinin içinde buldukları koşulların söz konusu kütüphaneler arasında sağlam temellere dayalı bilinçli bir programın geliştirilmesine elvermediğidir. Hipotezimizin geçerlilik derecesini belirlemek amacıyla araştırma evremizde kütüphanelerin yalnızca durum saptamasını yapmakla yetinmeyip, ayrıca tıp kütüphaneleri arasında bilgi sağlama açısından gerçekleştirilmiş işbirliğinin başarılı örnekleri de sergilenerek, işbirliğinin nasıl olması gerektiği de vurgulanmaya çalışılmıştır. Araştırmamıza konu aldığımız üç tıp kütüphanesi arasında bilgi sağlama hizmetleri açısından işbirliğine gidilmesi durumunda hangi ögelerin dikkate alınması gerektiği de amacımızdan bir diğerini oluşturmaktadır.

C) Yöntem

Araştırmamızın yürütülmesi sırasında (Survey) "Betimleme" araştırma yöntemi ve Karşılaştırmalı yöntem kullanılmıştır. Bilindiği gibi "Betimleme" yöntemi; olayların, kurumların, kaynakların çeşitli alanların ne olduklarını incelemeye yararlanılabilecek bir araştırma yöntemidir. Betimleme araştırma yöntemi kullanılarak yapılan araştırmalar var olan durumları, koşulları ve özellikleri aynen ortaya koymaya çalışır. Betimleme araştırmalarında ilişkiler, inanışlar, görüşler, davranışlar, uygulanmaktaki süreçler, etkiler ve gelişmekte olan yön ve eğilimler üzerinde durulur. Var olan olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamaya çalışır. Betimleme araştırmalarında genellikle soruşturma, anket, gözlem, görüşme gibi tekniklerden geniş ölçüde yararlanılmaktadır.⁵ Araştırmamızda önce gelişmiş ülkeler tıp kütüphaneleri danışma bölümlerinde verilen bilgi sağlama hizmetleri üzerinde durularak bunların koşulları ve özellikleri, bu konuda yapılan araştırmalar bu alandaki eğilimler üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Daha sonra Ankara'daki üç tıp kütüphanesi genel çizgileri ile değerlendirilerek durum saptaması yapılmıştır.

Kütüphanecilik sorunlarının ve gelişmelerinin nedenlerini ve etkileşim alanlarını araştırmada önemli bir yaklaşım yöntemi olan karşılaştırmalı kütüphanecilik, kütüphane sistem ve sorunlarının tam ve doğru olarak açıklanmasını ve yorumlanmasını amaçlar. Bu yöntemi kullanarak kendi doğal ortamında izlenen kütüphanecilik sorunlarının çözümüne ve yorumlanmasına katkıda bulunmak mümkündür.⁶ Bu yöntem sonucunda kütüphanecilik çalışmalarını taklit etmek söz konusu olmayıp, yapılabilecek karşılaştırmalar ile sorunlara ilişkin çözümlerin neler

olabileceği saptanabilir.⁷ Bu görüşlerin doğrultusunda araştırmamızın III. bölümünde "Betimleme" yöntemi yanı sıra, Karşılaştırmalı yöntemden de yararlanılmıştır. Araştırmamız için seçilen üç kütüphane arasında bilgi sağlama hizmetleri açısından var olan benzerliklerin, farklılıkların ortaya çıkarılmasına çalışılmış, bilgi sağlama hizmetlerinin verilmesi açısından ortaya çıkan sorunlar üzerinde durularak çözümler getirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın verileri toplanırken yayın tarama, gözlem, soruşturma ve görüşme yollarından yararlanılmıştır. Özellikle gözlem ve görüşme tekniklerinden araştırmamızın III. bölümü için gerekli olan verilerin toplanması sırasında yararlanılmıştır. Ele alınan kütüphanelerin ilgili kişileri ve yöneticileri ile yapılan görüşmeler sırasında, daha önceden hazırlanmış olan soruların yanıtları alınmıştır (Ek I).

D) Kapsam ve Düzen

Kullanıcı hizmetlerinden danışma hizmetlerinin kapsamındaki "bilgi sağlama hizmetleri" araştırmanın sınırını oluşturmaktadır. Bu nedenle bilgi sağlama kavramına bir ölçüde değinmekte yarar görülmektedir.

Danışma bölümünün önemli işlevlerinden biri olan bilgi sağlama hizmeti, kullanıcılara yönelik resmi olmayan bir öğretim şekli olarak açıklanabilir. Bilgi sağlamada amaç, kütüphanenin hizmet verdiği kullanıcı kitlesinin bilgi gereksinimlerini en kısa yoldan ve doğru olarak sağlamaktır. Bilgi sağlama hizmetlerinin kapsamı oldukça geniş olup, kütüphanenin tüm bilgi kaynaklarından yararlanılarak ve gerektiğinde kütüphanedeki danışma kaynakları taranarak gereksinim duyulan bilginin sağlanmasıdır. Zaman zaman başka kütüphanelerin bilgi

kaynaklarına da başvurularak istenen bilginin sağlanması söz konusu olmaktadır. Bilgi sağlama hizmetlerinin özelliklerini, sınırlarını, kütüphanenin türü, okuyucunun niteliği ve danışma kütüphanecisinin yeteneği, eğitimi yönlendirmektedir.

Tezimizin kapsamı Ankara'daki üç tıp kütüphanesi ile sınırlandırılmıştır. Bunlar Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi (GÜMK), Gülhane Askeri Tıp Akademisi ve Askeri Tıp Fakültesi Kütüphanesi (GATAK) ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi (HÜTMK) dir. Söz konusu kütüphanelerin seçiminde ölçüt, bu kuruluşların hizmet verdikleri kurumlar içinde merkezi bir kütüphane durumunda olmalarıdır. Dolayısıyla Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kütüphanesi araştırmamızın dışında bırakılmıştır.

Gazi Üniversitesi tüzel kuruluş niteliğini 1983 yılına gelinceye kadar AİTİA olarak sürdürmüştür. Bu nedenle Gazi Üniversitesi ile ilgili sayısal verilerin toplanmasında AİTİA'ne ilişkin yayınlanmış veriler kullanılmıştır. Gazi Üniversitesi'nin son sayısal verilerini sağlayabileceğimiz bir kaynak henüz yayınlanmadığından, Üniversiteye bağlanan fakülte ve yüksek okul sayısı ile öğrenci sayısı son şekli ile verilememiştir.

Kapsamı yukarıda belirtilen araştırmamızda, bilgi sağlama hizmetleri açısından işbirliği konusu, genelden özele yönelik bir yaklaşım içinde ele alınmıştır. Konunun önemi, amacı, yöntemi, kapsam ve düzeni ile kullanılan kaynakların neler olduğunu içeren I. bölümün arkasından II. bölümde önce tıp kütüphanelerinin özelliklerini belirlemek üzere, tıp kütüphaneleri beş temel öge açısından ele alınarak incelenmiştir. Daha sonra tıp kütüphanelerinde verilen danışma hizmetlerinin genel boyutları, danışma sorularının yanıtlanması çerçevesinde

değerlendirilmiştir. En son olarak da tıp kütüphaneleri arasında işbirliğinin önemine değinilerek gelişmiş ülkelerde gerçekleştirilmekte olan çalışmalardan başarılı örnekler saptanarak sergilenmeye çalışılmıştır.

III. bölümde, bilgi sağlama hizmetlerinin GÖMK, GATA, HÖTM kütüphanelerinde ne düzeyde verilmekte olduğu incelenmiştir. Önce üç kütüphane bilgi sağlama hizmetlerini etkileyen öğeler doğrultusunda ele alınarak durum saptaması yapılmış, daha sonra bu hizmetlerin üç kütüphanedeki değerlendirilmesi ve karşılaştırılması üzerinde durulmuştur.

Araştırma IV. bölüm olan sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

E) Kaynaklar

Tezimizle ilgili kaynakların saptanması amacı ile yayın taraması yapılmıştır.

Konumuzla ilgili yabancı literatürün sağlanmasında Library Literature (1976-81)⁸, Library and Information Science Abstracts (1976-81)⁹ dan yararlanılmıştır. Ayrıca Bulletin of the Medical Library Association (1976-81)¹⁰ da taranarak yararlı bir çok makale sağlanmıştır. Konumuzla ilgili Türkçe literatürün sağlanmasında ise Türkiye Bibliyografyası (1976-81)¹¹, Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1975-80)¹², Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (1976-81)¹³, Yeni Yayınlar Aylık Bibliyografya Dergisinden¹⁴ (1975-80) yararlanılmıştır.

Tezimizin yönteminin saptanmasında Dr. Saim Kaptan'ın Bilimsel Araştırma Teknikleri¹⁵ adlı eserinden yararlanılmıştır. Dipnotların verilmesinde ve tezin yazılmasında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetmeliğinden¹⁶ (1983) ve Turabian'ın¹⁷ eserinden yararla-

nılmıştır. Araştırmamızın evrensel nitelikteki bilgilerini oluşturmada ise Handbook of Medical Library Practice¹⁸ adlı kaynaktan geniş ölçüde yararlanılmıştır.

I. BÖLÜMÜN DİP NOTLARI

1. Adil Artukoğlu, Kütüphaneler Arası İşbirliği, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Basılmamış Doç. Tezi, 1973.
2. İlhan Kum, Türkiye'de Tıp Kütüphaneleri, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Basılmamış Doç. Tezi, 1974.
3. İrfan Çakın, The analysis of the structure and function of university libraries in Turkey: A comparative study with special reference to the universities of London and Ankara, Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy, University College, University of London 1978.
4. O. Tekin Aybaş, Kütüphaneler Arası İşbirliği, (Ankara, Resimli Posta Mat. 1967.)
5. Saim Kaptan, Bilimsel Araştırma Teknikleri, (Ankara, Ayyıldız Mat. 1973) 8-9, 175-197. ss.
6. Dorothy Collings, "Comparative Librarianship". Encyclopedia of Library and Information Science, (New York; Marcel Dekker. 1970-) 5 c. 492-502. ss.
7. Louis Shore, Why Comparative Librarianship, Wilson Library Bulletin, 41, 204, 1966, 200-206. ss.
8. Library and Information Science Abstracts, (London: Library Association, 1976-81)
9. Library Literature, (New York: The H.W. Wilson Company, 1976-81)
10. Bulletin of the Medical Association, (Chicago: Medical Library Association, 1976-81)
11. Türkiye Bibliyografyası, (İstanbul: Maarif Basımevi; Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi; 1976-81)
12. Türkiye Makaleler Bibliyografyası, (Ankara: Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü, 1975-80)
13. Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, (Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1976-81)
14. Yeni Yayınlar Aylık Bibliyografya Dergisi, (Ankara: Yeni Desen Mat., 1975-80)
15. Kaptan, y.a.g.e.
16. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı ve Doktora Tezlerinin Yazılmasında, Teksirinde ve Ciltlenmesinde Gözönünde Tutulacak Standartlar (Esaslar) Yönetmeliği, 1983.

17. Kate Turabian, A Manual for Writers of Term Papers, Theses and Dissertations, 4th ed. (Chicago: The University of Chicago Press, 1973)
18. Annan L. Gertrude, Jacqueline W. Felter, Handbook of Medical Library Practice 3rd ed. (Chicago: Medical Library Association, 1970)

II. BÖLÜM
TIP KÜTÜPHANELERİ, DANIŞMA HİZMETLERİ VE ARALARINDAKİ
İŞBİRLİĞİ

A) Tıp Kütüphanelerinin Gerekli Ögeler Açısından İncelenmesi

Özel kütüphane türlerinden biri olan tıp kütüphanelerine duyulan gereksinim, II. Dünya savaşından sonra tıp ve sağlık bilimlerine verilen önem sonucu ağırlık kazanmıştır. Özellikle bu dönemde gelişmiş ülkelerde tıp merkezlerinin gelişmeleri, tıp okulları ve dişçilik okullarının kurulması için gerek hükümetlerce ve gerekse özel vakıflar ve kuruluşlarca milyonlarca lira harcanmıştır. Söz konusu kuruluşlar, insanların yaşamlarını daha sağlıklı koşullarda sürdürmelerini amaçlayan bu girişimlerin getirdiği mali yükü çekinmeden üstlenmişlerdir. Yeni tıp ve dişçilik okullarının gelişmesine paralel olarak yeni hastane binalarına ve diğer bazı unsurlara gereksinim duyulmuştur¹.

Kalkınma hızının getirdiği sonuca paralel olarak, verilen sağlık hizmetinin tipine uygun tıp kütüphaneleri oluşturmak zorunluluk kazanmıştır. Yeni okulların ve hastanelerin yapılması, yöneticileri, tıp ve ilgili alanlardaki konularda personelin öğrenim, eğitim ve araştırmalarını karşılayabilecek nitelikte geliştirilmiş olan kütüphane dermesinin önemini kavrayarak tıp kütüphaneleri kurmak eylemine yönelmiştir².

Tıp kütüphaneleri, diğer tür kütüphane veya genel kütüphanelerden özellikleri ve verilen hizmetlerin niteliği açısından farklılıklar gösterirler. Bu farklılıklar 5 temel kütüphane ögesi ve hizmetler açısından ele alındığında şöyle bir görünüm sergilerler.

1) Bina

Her tip kütüphane binasının planlanmasında olduğu gibi tıp kütüphaneleri binalarının konumu da verilecek hizmetleri olumlu yada olumsuz açıdan önemli derecede etkilemektedir⁴.

Bilindiği gibi tıp kütüphaneleri verdikleri hizmet açısından çeşitli türlerde oluşturulabilmektedir. Bunlar hastane kütüphaneleri, sağlık bilimleri bölüm kütüphaneleri yada tıp merkezi kütüphaneleri olarak adlandırılabilirler. Bunlardan tıp merkezi kütüphaneleri en karmaşık olanlarıdır. Çünkü bu kütüphaneler sağlıkla ilgili birkaç okulun ve hastanenin bulunduğu merkezlerde öğretime, araştırmaya, teknik ve idari personele hizmet verirler⁵. Tüm bu nedenlere bağlı olarak tıp kütüphaneleri binalarının, bağlı oldukları kuruluşun amaç ve işlevleri doğrultusunda oluşturulmaları düşünülmelidir. Gerek binanın konumu gerekse yerleşimi, donatımında kullanılan malzemenin seçimi, binanın kullanımı açısından işlevliliğinin sağlanması, kullanılan kaynakların türüne göre bir yerleşimin gerçekleştirilmeye çalışılması önemle üzerinde durulması gereken noktalardır.

2) Bütçe

Bütçe tam kütüphane türlerinde olduğu gibi tıp kütüphanelerinin amaç ve işlevlerini sürdürebilmelerindeki en önemli öğelerin başında gelmektedir.

Bütçe gereksinimi tıp kütüphanelerinde genel kütüphanelere oranla daha fazladır. Şöyle ki tıp kitaplarının pazarı hayli kısıtlı olup, alım gücü de oldukça yüksektir. Tıp kütüphanelerinde kullanım ağırlığı daha fazla olan süreli yayınlar oldukça pahalıdır. Özellikle her tıp araştırma dermesinde bulunması gereken dizinlerin ve özetçelerin maliyetleri, süreli yayınlardan daha fazladır. Tıp kütüphanelerinin tüm bu yayınları izleyebilmesi, hizmete sunabilmesi ise, genel üniversite yada halk kütüphanelerine oranla daha fazla bütçeye sahip olması ile gerçekleşebilir⁶.

3) Koleksiyon

Tıp kütüphanelerinin amaç ve işlevleri doğrultusunda hizmet verebilmeleri, oluşturdukları koleksiyona ve bu koleksiyonun niteliğine bağlı olarak gelişim gösterir. Tıp kütüphaneleri dermelerinin oluşturulması ise diğer tür kütüphanelerden oldukça farklıdır. Tıp alanında süreli yayınların kullanımı oldukça önemli bir yer taşır. 1972 yılında yapılmış bir araştırma bu konudaki izlenimleri doğrulayıcı niteliktedir. I.N. Sengupta'nın yaptığı bu araştırmaya göre Annual Review of Medicine'da 16.219 kaynak eserden 14.201'inin bilimsel süreli yayınlarda çıkmış makalelerden (% 87.56), 998'inin ise (%6.15) kitaplardan oluştuğu belirtilmiştir⁷. Tıp alanında yayınlanan süreli yayınların büyük bir kısmı hastalıklar üzerinde yapılan çalışmalar ile, tanı, tedavi ve yeni ilaçlarla ilgili en son bilgi ve gelişmeleri içerirler. Bu bilgilerin araştırmacı yada doktorlara süreli yayınlar aracılığı ile ulaşımı daha kısa sürede olmaktadır. Bu çalışmaların ders kitabı veya kaynak kitap şekline dönüştürülmeleri ise daha uzun bir süre almaktadır⁸.

4) Kullanıcı

Tıp kütüphanelerinin kullanıcıları konularında uzmanlaşmış kişilerdir. Örn: Tıpta, dişçilikte, eczacılıkta, hemşirelikte, halk sağlığında v.b. konularda. Gereksinimleri farklılık gösteren öğretim üyesi, araştırmacı ve öğrencilerden oluşan tıp kütüphanesi kullanıcılarına verilen kütüphane hizmetleri de farklı düzeydedir⁹.

5) Personel

Tüm kütüphanelerde olduğu gibi tıp kütüphanelerinde de hizmetlerin kütüphanenin bağlı bulunduğu kuruluşun amaç ve işlevleri doğrultusunda yürütülerek kullanıcının yararına sunulabilmesi özel bilgi, beceri ve yeteneklere sahip bir personel kadrosu ile gerçekleşebilir¹⁰.

Tıp kütüphanelerinde çalışan kütüphaneciler sayı, nitelik ve özellikleri açısından değişiklikler gösterirler. Örn: Bazı hastane kütüphaneleri kütüphanecilik mesleğinden olmayan, tek bir elemanla yönetilmekte, çalışmalarını sürdürmektedirler. Bazı tıp merkezi, yada sağlık bilimleri bölüm kütüphanelerinin ise, kütüphanecilik mesleğinden kişilerle yönetildikleri ve hizmet verdikleri bilinmektedir. Hatta personelinin çoğunluğunu kütüphanecilik mesleğinden kişilerin oluşturduğu bu kütüphanelerde bilim uzmanlığı derecesi almış kişilere de rastlanmaktadır¹¹. Bunların yanı sıra tıp kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin çağdaş kütüphanecilik hakkında bilgi sahibi olan, klinik ve temel bilimleri kapsayan tıp yayınlarına aşina, bu alandaki dizinleri, süreli yayınları, kitap ve tekyazıları, danışma eserlerini, kaynakçaları en iyi şekilde tanıyan, tüm bu bilgi ve becerilerini karşılaşılabilecek sorunların çözümlenmesinde rahatlıkla uygulayabilecek yeteneklere sahip kişilerden oluşması beklenmektedir¹².

B) Tıp Kütüphanelerinde Verilen Danışma Hizmetleri

Her tür kütüphanede olduğu gibi tıp kütüphanelerinde de amaç hizmettir. Günümüzde kütüphane hizmetleri kavramı değişmiş, yalnızca kitap koleksiyonlarının geliştirilmesi ve kütüphanecilerin bu koleksiyonları daha iyi koruyabilmeleri görüşü silinmiştir¹³. Kütüphanelerde yapılan tüm etkinliklerin sergilendiği alan olan kullanıcı hizmetleri, kütüphaneciliğin temel hizmet gruplarından biridir. Kullanıcı hizmetleri kapsamına danışma ve ödünç verme hizmetleri girmektedir¹⁴. Danışma hizmeti bilgi veya herhangi bir gereç arayan kullanıcılara çalışma ve araştırmalarında yardımcı olmak üzere yöneltme, danışma, bilgi verme, rehberlik, araştırma ve tanıtma işlevlerini içerir¹⁵. Yani kullanıcıya yardım etmek ve araştırmaları için gerekli bilgiyi sağlamak işlevlerinin başında gelmektedir¹⁶.

Tıp materyalinin ve bilgisinin kullanıcıların yararına sunulmasının gerçekleştirilmesi ise tıp kütüphaneleri danışma bölümlerince gerçekleştirilmektedir. Günümüzde tıp kütüphanelerinden gerçek anlamdaki tıp enformasyon merkezlerinin karakteristik özelliklerini göstermeleri beklenmektedir¹⁷. Daha farklı bir çalışmayı gerektiren tıp kütüphaneleri danışma hizmetleri, nitelikleri, türleri, özellikleri, verilmiş etkinlikleri açısından diğer kütüphane danışma hizmetlerinden daha farklı bir görünümde dirler. Bu ise tıp uğraşısının doğasından kaynaklanmaktadır. Kullanıcıların büyük bir çoğunluğunu hayli yüklü çalışma programları izleyen, ağır sorumluluklarla yüklü doktorlar oluşturmaktadır. Bu nedenle bilgi gereksinimlerini karşılamada kütüphanecilere, diğer meslek üyelerinden daha fazla güven duymak gereksinimindedirler. Herhangi bir hastanın sağlık durumuna ilişkin ayrıntılı ve ivedi bilgi istemleri bile, zaman zaman söz konusu olmaktadır.

Amacı, kütüphanenin hizmet verdiği kullanıcı kitlesinin bilgi gereksinimini en kısa yoldan, doğru olarak sağlamak olan ve tıp kütüphaneleri danışma bölümlerince gerçekleştirilen bilgi sağlama hizmetlerini niteliklerine göre sınıflandırmak gerekmektedir. Bunlar^{*}:

- 1) Doğrudan Sorular
- 2) Dolaylı (Bibliyografik) Sorular
- 3) Künye Doğrulama Soruları olarak belirtilmektedir¹⁸.

1) Doğrudan Sorular

Ne, kim, nerede, ne zaman, ne kadar v.b. tipteki sorular ile yöneltici nitelik gerektiren sorular bu gruba girmektedir¹⁹. Genellikle kısa sorular olup, basit yanıtları gerektirirler²⁰. Herhangi bir olayın meydana geliş tarihi, tanımı, formül, biyografik bilgiler, çalışma programları, nüfusla ilgili istatistiksel bilgiler bu grubun kapsamına giren soru türleridir²¹. Bu soruların yanıtlanmasında yararlılığı kanıtlanmış pek çok tıp danışma kaynağı kullanılmaktadır. Danışma kütüphanecisinin bu tip soruları yanıtlamada başvurduğu pek çok yayından söz etmek mümkündür. Örn: El kitapları, sözlükler, kataloglar,

-----
★ Bilgi sağlama eyleminin kaynak ve yöntemlerinin yorumlanmasına açıklık ve yarar getirmesi bakımından danışma soruları üzerinde durmakta yarar görmekteyiz. Danışma sorularının niteliği ve özellikleri danışma bölümlerinin çalışma programlarına yön vermektedir. Birçok kaynakta farklı yaklaşımlar olmasına karşın, yaptığımız literatür araştırması sonucu danışma sorularının temelde aynı noktalar doğrultusunda gruplandırılmış olduğunu saptamış bulunuyoruz. Bu farklı yaklaşımları örnekleyecek olursak, Kronik D.A.'nın "Varieties of Information Requests in Medical Library" adlı bu konuyu içeren makalesinde biyografik ve rehberlik nitelikli soruları ayrı bir grup olarak ele aldığını, Sydney Owens'ın Hospital Library Practice: a Basic Guide adlı eserin 177-190. ss lardaki bölümünde Danışma sorularını iki bölümde ele alarak incelediğini söyleyebiliriz. Owens makalesinde danışma sorularını 1) doğrudan 2) bibliyografik sorular olarak gruplandırmış, künye doğrulama soruların ise, bibliyografik sorular grubu içinde ele almıştır. Handbook of Medical Library Practice 154.s da ise Robert F. Lewis'in danışma sorularını üç grupta incelediğini görmekteyiz. Çalışmamızda danışma sorularını Lewis'in gruplandırması doğrultusunda inceleyip konuya açıklık kazandırmaya çalışacağız.

kitapları, istatistikler, biyografik kaynaklar, ilaçbilgi kaynakları v.b. Sorunun içeriği ve niteliğine göre tıp kütüphaneleri bu kaynaklardan yararlanarak doğrudan danışma sorularını kolaylıkla yanıtlayabilmektedirler²².

2) Dolaylı Sorular

Tıp danışma hizmetlerinin ağırlık noktasını oluşturan ve en önemli hizmetlerden olan bibliyografik istekler bu gruba girmektedir.

Bibliyografik istekler kullanıcıların ilgi alanına göre ve kullanıcının özellikle istediği kaynaklardan yanıtlanabileceği gibi, kullanıcının ilgi alanı ve konusuna göre en önemli analizleri içeren, en sağlıklı kaynakların kullanımı ile de yanıtlanmaktadır²³.

Tıp danışma kütüphanecisinin eğitim, yetenek ve kaynakları kullarımdaki başarısının, yaratıcılığının en fazla ön plana çıktığı hizmet grubu olarak bibliyografya hizmetleri söylenebilir.

Dolaylı yada bibliyografik isteklerin tıp kütüphanesi için taşıdığı önem, bu isteklerin en iyi ve en fonksiyonel ölçülerde verilmesi yollarının aranmasına neden olmuştur. Bu görüş açısı ise, bibliyografik isteklerin en doğru, en ayrıntılı ve fonksiyonel ölçülerde yanıtlanması amacı ile bazı özel servislerin kurulmasını gerektirmiştir.

Bunları,

- a) Bibliyografya Hazırlama
- b) Özet Çıkarma ve İndeksleme
- c) Seçme Bilgi ve Güncel Duyuru Sağlama
- d) Çeviri şeklinde gruplandırmak mümkündür²⁴.

a) Bibliyografya Hazırlama

Kullanıcıların araştırma konuları ile ilgili olarak gereksinim duydukları yayınlanmış bilgilerin çeşitli tipteki kaynaklar aracılığı ile hazırlanması olarak özetlenebilir. Bibliyografya hazırlama hizmetleri, kullanıcı konusunun niteliğine ve özelliğine göre farklılıklar gösterir. Genelde bibliyografya hazırlama nitelik açısından üç türde gerçekleştirilmektedir.

- i) Yeni yayınların saptanması (current)
- ii) Geriye dönüslü olarak yayınların saptanması (retrospective)
- iii) Ayrıntılı olarak tüm yayınların saptanması (exhaustive)²⁵

Bu tür isteklerin yanıtlanmasında tıp kütüphaneleri danışma kütüphanelerinin sıklıkla başvurdukları kaynaklardan Cumulative Index Medicus, Index to Dental Literature, Science Citation Index, Cumulative Index Medicus un Medical Reviews bölümünden, teknik rapor içeren indeks ve özetçelerden söz etmek mümkündür. Bu hizmetler gelişmiş ülkelerde artık bilgisayar aracılığı ile verilmekte ve giderek bu konuda ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliğini gerçekleştiren bilgi ağları oluşturulmaktadır.

b) Özet Çıkarma - İndeksleme

İndeksler konu alanlarına göre yapılmış en yeni ve en eski yayınların, araştırmaların bibliyografik künyelerini içerirler.

Özetçeler ise yayınların, araştırmaların bibliyografik künyeleri dışında, makalenin içeriğini belirleyici özellikleri de kapsarlar.

İndeksleme ve özetleme hizmetleri bu kaynaklar aracılığı ile kullanıcılara konularının yalnızca bibliyografik künyelerini vermekle

kalmayıp özetlerini de sağlayabilmektedirler²⁶. Bu hizmetleri sürdürürlerken, gelen isteğin türüne ve niteliğine uygun, tıp konusunda yararlılığı kanıtlanmış pek çok indeks ve özetçeden yararlanmaktadırlar. Örneğin: Excepta Medica, Chemical Abstracts, Biological Abstracts, Oral Research Abstracts v.b.²⁷

c) Seçme Bilgi ve Güncel Duyuru Sağlama

Seçme bilgi ve güncel duyuru sağlama hizmeti yayın yaşamındaki gelişme ve hızın sonucu, oldukça yaygınlaşan bir hizmet olmuştur. Temeli, kullanıcının ilgi alanına, konularıyla ilgili konu başlıklarının saptanması ile kullanıcı profilinin belirlenmesine dayanmaktadır. Günümüzde bu hizmetin verilmesinde bilgisayardan yararlanıldığı bilinmektedir. Ancak bazı kullanıcıların karmaşık ve birkaç dalı birden içeren ilgi alanlarının oluşu, bu hizmetin oldukça yavaş ve pahalı olarak gerçekleştirilmesine neden olmaktadır²⁸. Günümüzde bu hizmet tıp kütüphaneleri danışma bölümlerince ayrı bir hizmet grubu olarak ele alınıp gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Şöyle ki bu kısımda çalışan kişiler henüz indekslenmemiş makalelerin listesini daha basılırken veren Currenet Contents (Life Science ve Clinical Practice) adlı dergi ile Index Medicus'u kullanarak bu hizmeti gerçekleştirmeye çalışırlar. Bu amaçla, söz konusu hizmetten yararlanmak isteyen kullanıcılara, ilgi alanlarını içeren bölümlerin fotokopileri çektirilerek gönderilmektedir. Bu hizmet için kullanılan kaynakların fazla sayıları kütüphanede bulunuyorsa, ilgili bölümlerin kesilerek kullanıcıya gönderilmesi de mümkündür. Böylece kullanıcıların ilgi alanlarındaki son gelişmeleri izlemeleri sağlanmış olmaktadır²⁹.

d) Çeviri

Yerli yada yabancı, resmi yada özel yoğun çeviri programlarının gelişmesi, kullanıcıların hizmet beklentilerine bir yenisini daha eklemiştir. Bu durumun sonucunda çeviri hizmetlerinin fonksiyonları geliştirilmiştir. Çeviri hizmetlerine kazandırılan etkinlik, tıp danışma kütüphanelerinin de bu konuda bilgi sahibi olmalarını sağlamış, örneğin, tekyazı, rapor, özel makale gibi kaynakların çevirilerinin varlığı konusunda bilgilerini geliştirmelerini gerekli kılmıştır.³⁰

Yabancı ülkelerde bir çok hizmetin gerçekleştirilmesinde olduğu gibi, çeviri hizmetlerinden bilgi sağlanması da bazı merkezlerin işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Örneğin, ABD'de CFSTI (Clearinghouse for Federal Scientific and Technical Information) ve John Crerar Library çeviri merkezinin işbirliği³¹ gibi.

Çeviri hizmetlerinin uygulanışı sırasında bu konuda yardımcı olacak bazı indeksler kullanılmaktadır. Örneğin, John Crerar Library tarafından kullanılan Translations Regions Register Index, John Crerar kütüphanesindeki ve diğer merkezlerdeki çeviri indekslerinde biriktirilmiş çeviri kaydı niteliğindeki indeks orjinal belgelerini ve dokümanları tanımlayıp, bu belgelerin çevirileri ile ilgili gerekli bilgileri sağlamaktadır³².

Çeviri hizmetlerinin tıp kütüphanelerinde verilisindeki ikinci bir yol ise tıp danışma personeli tarafından yerel çeviri merkezlerinin isim ve niteliklerinin gerektiğinde yararlanmak üzere dosyalanması yoluyla gerçekleştirilmektedir. Böylece kullanıcının gereksinimi durumunda bu merkezlerle ilişki kurularak kullanıcılara yardımcı olunması söz konusu olmaktadır.

3) K nyeye Doğrulama Soruları

Kullanıcının, yayınların bibliyografik tanımlarını sağlamada, danışma k t phanecisinden oldukça sık yardım istediği bilinmektedir. K nyeye doğrulama soruları olarak adlandırılan bu tür soruların içeriğini, eksik bir bibliyografik k nyenin doğrulanması, tamamlanması, tutarsız bilgilerin düzeltilmesi çalışmaları oluřturmaktadır³³. Zaman zaman makalenin dili, yayın tarihi, yayın yeri ve konusunu içeren sorulara da rastlanmaktadır. Danışma kütüphanecisi bu tür soruların yanıtlanmasında oldukça fazla sayıda danışma kaynağından yararlanma olanağına sahiptir³⁴. Bunun yanı sıra indeks ve Özetçe servislerinden de anında hazır bilgiler alınabilmektedir.

C) Tıp Kütüphaneleri Arasında Bilgi Sağlama Açısından İşbirliği

İşbirliği kavramı genelde, kütüphanelerin yararlanma amacı ile kaynak ve hizmetleri paylaşmaları olarak tanımlanmaktadır³⁵.

Bilgi sağlamada işbirliğine katılan kütüphanenin kendi kullanıcısının gereksinim duyduğu herhangi bir bilgiyi başka kütüphanelerden sağlaması, yada işbirliğine katılan diğer kütüphanelerce gereksinimi duyulan bilgilerin kendi kütüphanelerince sağlanması, tıp kütüphaneleri arası bilgi sağlamada işbirliği olarak açıklanabilir.

Kütüphanecilik uğraşının oldukça ileri düzeylere ulaştığı pek çok ülkede işbirliği sorunu çözümlenmiş görünmektedir. Bu isteklerde kütüphanelerin bir çok türünde uzmanlaşmış ve bu kütüphanelerde verilen hizmetlerin uzmanlık düzeyinde yaygınlaştırılması sağlanmıştır. Öyle ki işbirliği konusundaki bu ileri düzeydeki çalışmalar yalnızca kütüphanelerin türleri arasında sınırlı kalmayıp, hizmetlerin alt gruplarına kadar indirilmiştir.

1) İşbirliğini Gerekli Kılan Nedenler

Her alanda olduğu gibi tıp alanında da bilimsel ve teknik bilgi birikimi ve bilgi akımının yeterli ölçüde sağlanması konusundaki çabalar, artan gereksinimlere oranla sınırlı kalmaktadır. Bu ise tıp kütüphaneleri arasında bilgi sağlamada işbirliğini zorunlu hale getirmiştir. İşbirliğini zorunlu kılan nedenleri üç genel grupta incelemek mümkündür.

a) Ekonomik Nedenler

Bilindiği gibi tıp alanı gerek dermesi, gerek kullanıcısı ve kullanıcısının beklentileri açısından nitelik ve nicelik yönünden farklılık gösterirler.

Tıp alanındaki son gelişmelerin yeni araştırmalara, yeni buluşlara yol açması bu konuda yayın patlamasına neden olmuştur. Bu durum dolaylı olarak, kullanıcının danışma kütüphanecisinden beklentisini nitelik açısından büyük ölçüde etkilemiştir. Şöyle ki, kullanıcılar hem aynı inceleme ve araştırmaları tekrarlamamak amacı ile hem de tıp alanındaki son gelişmeleri, yapılmış son araştırmaları yakından ve kısa sürede, doğru olarak izlemek istemektedirler³⁶. Gerek bu isteklerin yanıtlanmasında, gerekse kullanıcıların bilgi gereksinimlerini en kısa yoldan doğru olarak yanıtlamada kullanılacak, her tıp kütüphanesinin sahip olması gereken temel kaynaklar vardır. Örneğin: Bibliyografik kaynaklar, dizinler, ansiklopediler, el kitapları, kılavuzlar v.b.³⁷ Ancak her geçen gün zorlaşan ekonomik nedenler ve özellikle ülkemizde döviz transferlerindeki güçlükler, kütüphanelerin bütçelerinin belirli harcamalarla sınırlandırılmış olmaları, pek çok tıp kütüphanesinin sözünü ettiğimiz tüm bu kaynakları kullanıcının yararına sunma olanağını kısıtlamaktadır³⁸.

Aynı ekonomik etkenler küçük ve yeni kurulan tıp kütüphanelerinin kendi içinde gelişmelerini engellemektedir³⁹. Buna bağlı olarak da bilgi sağlama hizmetlerini gerçekleştirecek birimlerin oluşturulması, geliştirilmesi güçleşmektedir. Danışma hizmetlerinin ekonomik etkenlere bağlı olarak sınırlandırılması nedeni, bilgi sağlama hizmetlerinin etkinlik kazanmasını engellemiş, bu durum ise tıp kütüphaneleri arasında bu açıdan işbirliğini zorunlu ve gerekli kılmıştır. Böylece hem sağlanmaları oldukça pahalı olan veya kütüphanelerin kendi güçleri ile sahip olmayacakları bilgi kaynaklarından ortak yararlanma mümkün kılınmış, hem de aynı bilgi kaynaklarının tekrar tekrar alınması önlenerek tıp kütüphaneleri için ekonomik yarar sağlanmıştır.

b) Personele İlişkin Nedenler

Tıp kütüphanelerinde bilgi sağlamada işbirliğini gerekli kılan en önemli nedenlerden bir diğeri de nicelik ve nitelik açısından mesleki kütüphanecilik eğitimi görmüş personel sorunudur. Tıp kütüphaneleri danışma birimlerinde çalışan personel, herşeyden önce tıp alanında uzmanlaşmış, dil bilen, bilgi sağlama hizmetlerini en iyi şekilde yürütebilecek bilgi ve yeteneğe sahip kişiler olmak durumundadırlar. Her geçen gün meslek üyelerinin sayılarının artmasına karşın yeni yeni bölgelerde tıp kütüphanelerinin kurulması, danışma birimlerinin kapsam, etkinlik ve hizmet anlayışlarındaki gelişmeler bu artışı yetersiz kılmaktadır. Öyle ki amaçlanan bilgi sağlama hizmetlerinin tam olarak gerçekleştirilebilmeleri için gerek duyulan personelin, gerek sayı gerekse nitelik olarak istenen düzeye ulaştığı söylenemez⁴⁰.

Bu ve benzeri nedenlere bağlı olarak bilgi sağlama hizmetlerinin verilmesinde yardımcı olacak nitelikli personel açığının kapatılabilmesi, bir ölçüde de olsa sağlanabilmesi görüşü bu alanda işbirliğini zorunlu kılmaktadır. İşbirliğinin gerçekleştirilmesi yolunda tıp kütüphanecileri zaman zaman bir araya gelerek verdikleri danışma hizmetlerini değerlendirmenin yanı sıra, bilgi ve becerilerini ortak amaçlar doğrultusunda nasıl kullanabileceklerini araştırmaya başlamışlardır.

c) Kullanıcıya İlişkin Nedenler

Beklentileri oldukça farklı olan tıp kütüphaneleri kullanıcılarına verilecek bilgi sağlama hizmetlerinin de diğer kütüphanelerde verilen hizmetlerden farklı olması oldukça doğaldır. En kısa sürede en doğru ve yeni bilgiyi almak istemeleri, zamanlarının sınırlı oluşundan ve gereksinimlerinin farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır. Aynı tür hizmeti götüren kütüphanelerin tüm beklentileri karşılayabilmeleri,

ekonomik ve personele ilişkin nedenlere bağılı olarak zaman zaman farklılık göstermekte, zaman zamansa olanaksız hale gelebilmektedir.

İşte tıp kütüphaneleri kullanıcılarının farklılığından kaynaklanan bu sorun zaman zaman danışma birimlerinin bilgi sağlama etkinliklerini engellemektedir. Pek çok kütüphane bu sorunun çözümünü kütüphanelerarası işbirliği ile çözümlenerek kendi kullanıcılarına en iyi hizmeti, en kısa sürede verebilmek için tüm olanaklarını kullanmışlardır⁴¹.

2) İşbirliğinin Uygulanışı

Tıp kütüphaneleri arasında işbirliğinin başlangıcı büyük kütüphanelerin küçük kütüphanelere yardımcı girişiminden kaynaklanmaktadır. Tıp kütüphanelerinin önde gelen örgütlerinden olan ABD'deki Medical Library Association'ın (MLA) kuruluş amacı da büyük ve geniş statüye sahip tıp kütüphanelerinin yeni açılan tıp kütüphanelerine yardım etmeleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir⁴². Ancak başlangıçta resmi olmayan bir işbirliği yürütülmekte iken bugün bu görüş değişmiş, yerini yönetmelikler ışığında hazırlanmış resmi programlara dayanan işbirliği çalışmaları almıştır⁴³. Bu sonucun ortaya çıkmasında bilgisayar, fotokopi v.b. kaynakların etkileri büyük olmuştur.

İşbirliğindeki bu gelişmeler giderek kütüphanelerin bilgi ağı gruplarından birine üye olmalarını zorunlu kılmıştır. Bilgi ağları ile kütüphaneler arasında iletişim başlamış, kullanıcıların gereksinimlerinin doğrudan merkeze yansımaları sağlanmıştır⁴⁴.

Gelişmiş ülkelerde teknik ve kullanıcı hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde bilgisayarlara dayalı işbirliği programlarının geliştirildiği ve çalışmaların bu doğrultuda yürütüldüğü bilinmektedir. Öyle ki günümüzde bu ülkeler normal işbirliği programlarını da aşarak bilgisayarların yanı sıra iletişim sistemlerinin de kullanıldığı bilgi

ağlarına dayalı işbirliği programları ile kullanıcı hizmetlerini yürütür hale gelmişlerdir.

Danışma hizmetlerinin ve buna bağlı olarak bilgi sağlama hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan pek çok işbirliği modeli geliştirilmiştir. Gelişmeler sonucu kullanıcıların danışma niteliğindeki soruları, bibliyografik künye doğrulama istekleri yanıtlanabilmekte, tıp alanındaki son gelişmeler, seçilmiş bilgiler, özetler kısaca kullanıcılara yönelik bibliyografik denetim gerçekleştirilmektedir. Böylece gelişmiş ülkeler, tıp kütüphaneleri kullanıcılarına bilgi ağları aracılığı ile söz konusu hizmetleri ulaştırmaktadırlar. Bilgi ağlarının oluşturulmaları, salt tıp kütüphanelerinin katılımı ile olabildiği gibi, tıp kütüphanelerinin yanı sıra yöresel halk kütüphanelerinin katılımı ile de gerçekleştirilmektedir. Bu durumda bilgi sağlama hizmetlerinin daha geniş düzeyde etkinlik göstermesi söz konusu olmaktadır⁴⁵.

ABD'de Indiana Üniversitesi Tıp Okulu Kütüphanesi, yöredeki yaygın tele-tip işbirliğinin bir parçası olup, tıp alanındaki bilgi sağlama hizmetlerini halk kütüphaneleri ile kurduğu işbirliği çalışmalarını içinde yürütmektedir. Küçük bölge halk kütüphaneleri ile tıp okulu kütüphaneleri arasında kurulmuş bu işbirliği sayesinde tıp kullanıcılarının makale, özel kitap, yada bibliyografik araştırma istekleri yanıtlanmaktadır. 1966 dan 1968'e kadar 25 ayda 422 kullanıcıya hizmet verilmiş olup, kullanıcıların yarısının bu hizmetleri tekrarlayarak aldıkları saptanmıştır. Çoğunluğunu pratisyen hekimlerin oluşturduğu kullanıcılardan 1 ayda 358 istek geldiği de belirtilmektedir. 1966 yılında başlayan Tele-type Network (TWX) sisteminde kullanıcılar, mektup yada telefon yolu ile danışma sorularına yanıt alabilmekte, herhangi bir makale hakkında bilgi ve bibliyografik tarama isteklerinde bulunabilmek-

tedirler. Soruların yanıtları en geç 24 saat içinde sağlanmaktadır⁴⁶. TWX'e gelen soruların yanıtları 24 saat içinde yanıtlanmadığı takdirde gecikme nedeni ile birlikte istenen bilginin fotokopisi çektilirerek, soru sahibi kişinin bulunduğu bölgedeki halk kütüphanesine bildirilmektedir. Özellikle danışma sorularının kısa sürede yanıtlanmasına çalışılmaktadır. Herhangi bir ücret alınmaksızın yürütölen TWX hizmetleri, başlangıçta 2 yardımcı eleman ve 2 profesyonel kütüphaneci ile yürütölmekte iken şu anda danışma ve yardımcı danışma kütüphanecisi ve 2 yardımcı eleman ile yürütölmektedir. Bu sistem ile gelen soruların genellikle yarısına yanıt verildiği belirtilmektedir.

Indiana'daki 22 halk kütüphanesi ile 4 üniversite arasında 120 link hattını içeren TWX şebekesinin çalışmalarında ABD'deki Wide Area Telephone System (WATS) adlı sistem de yardımcı olmaktadır⁴⁷.

Diğer bir tıp kütüphanesi-halk kütüphanesi işbirliği kurulmuş olan Community Health Information Network (CHIN) dür. 1 hastane kütüphanesi ile 6 halk kütüphanesi arasında oluşturulmuş bir sistem olan CHIN, halkın sağlık konusunda aydınlatılmasını amaçlamaktadır⁴⁸. Henüz oldukça yeni olan bu proje ile halk ve tıp kütüphaneleri arasında kurulacak işbirliği sayesinde bilgi alışverişinde bulunularak hem sağlıkla ilgili bilgiler saptanmış, hem de bilgilerin yaygınlaşmasına katkıda bulunulmuş olmaktadır. Ayrıca kullanıcıların mesleki literatüre daha kolay ulaşmaları ve bu konudaki bibliyografik denetimin sağlanması gerçekleşmektedir.

Bu proje ilk kez Mount Auburn Hastanesinde uygulanmış daha sonra bölgedeki halk kütüphanelerine yayılmıştır. Bu projenin uygulanması ile, sağlıkla ilgili olarak kullanıcılardan gelen sorular yanıtlanmakta, diğer sağlık bilimi kütüphaneleri ile iletişim kurulmaktadır.

Bölge kütüphanelerinden birine gelen bir kullanıcı herhangi bir hastalığın seyri ile ilgili bir soru sorduğu zaman kolaylıkla yanıtlanabilmektedir. Halk ve tıp kütüphanelerinin işbirliğini gerektiren bu sistemin sağlık eğitimi için gerekli olduğu belirtilmektedir⁴⁹.

Tıp alanındaki bilgi ağı şeklinde oluşturulmuş işbirliğine bir diğer örnek de Virginia Medical Information System (VAMIS) dir. Tıp literatürünü yaygınlaştırmak amacı ile kurulmuş olan bu sistem ile, hastasının sorununu çözümlenemeyen yada tedavisini sağlayamayan doktorlara yardım etmek olasılığı söz konusudur⁵⁰. Doktorlar VAMIS den böyle bir yardım isteyebilmektedirler. Bu durumda, VAMIS kendilerine ilgilendikleri konuda literatür gönderebilmekte yada, ilgilendikleri konuda kendilerine doğrudan bilgi sağlayarak yardımcı olabilmektedir. Böylece istekte bulunan kullanıcı en yeni ve en güncel yayınlara, hasta bakımı ile ilgili yeni bilgilere kısa sürede ulaşma olanağına sahip olmaktadır⁵¹. Gelen sorular genellikle 5 gün içinde yanıtlanmaktadır. VAMIS'e gelen bir sorunun yanıtlanması için danışma kütüphanecisi önce Cumulated Index Medicus'u kullanmakta, ancak yanıt bulamazsa ilkin Medical College Virginia (MCV) ya daha sonra ise State University Biomedical Communication Network (SUNY) e başvurarak çözüm aramaktadır. Kullanıcılar mektup aracılığı ile de soru sorabilmektedirler. Bu yolla gelen sorular yanıtlanırken kullanıcıya konusu ile ilgili 3 referans da gönderilmektedir. Haftada yaklaşık 60 danışma sorusu gelmekte ve bunların yarısına yanıt verilmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi VAMIS çalışmalarını zaman zaman MCV ve SUNY ile işbirliği içinde yürütmektedir⁵².

Tıp alanındaki bölgesel işbirliğine ise Regional Medical Library (RML) yi örnek vermek mümkündür. Bölgesel tıp kütüphanelerinin

oluşturdukları bu bilgi ağları ile bilgi sağlamanın pek çok alanında hizmet verilmektedir. Şöyle ki bibliyografik bilgilerin doğrulanması⁵³, belli bir konu ile ilgili soruların yanıtlanması, konu bibliyografyalarının hazırlanması,⁵⁴ güncel duyuru hizmetlerinin bilgisayarlar aracılığı ile hazırlanması⁵⁵ gibi hizmetlerden söz etmek mümkündür.

Tıp ve tıpla ilgili alanlardaki yayınlara kısa sürede ve etkin bir yöntemle ulaşabilmeyi sağlamak için bilgisayarların bilgi deposunun taranabilmesini olası kılmak amacı ile MEDLARS⁵⁶, araştırmacıların doğrudan doğruya bilgisayarla temasa geçerek istedikleri bilgilere anında ulaşabilmeleri olanağını sağlamak amacı ile de MEDLINE⁵⁷ adları verilen, bilgisayar, telefon, telestar gibi haberleşme uydularının yardımıyla kullanılan sistemler geliştirilmiştir. Bu sistemlerle tıp alanındaki bibliyografik denetim sağlanarak şehirlerarası ve uluslararası işbirliğini mümkün kılan bilgi ağları gerçekleştirilmiştir.

II. BÖLÜMÜN DİP NOTLARI

1. Alfred N. Brandon, "The Emergence of the Modern Medical Library" Handbook of Medical Library Practice ed. Gertrude L. Anna, Jacqueline W. Felter. (3rd. ed. Chicago: Medical Library Association, 1970) ss. 1-15.
2. a.g.e. ss. 1-15
3. a.g.e. ss. 2-3
4. Kum, y.a.g.e. ss. 85
5. Brandon, y.a.g.e. ss. 3-4
6. Brandon, y.a.g.e. ss. 3
7. Kum, y.a.g.e. ss. 38
8. Brandon, y.a.g.e. ss. 2-3
9. Kum, y.a.g.e. ss. 71
10. Kum, y.a.g.e. ss. 28
11. Brandon, y.a.g.e. ss 3
12. Bernice M. Hetzner, "The Medical Librarian" Handbook of Medical Library Practice ed: Gertrude L. Annan, Jacqueline W. Felter (3 rd. ed. Chicago: Medical Library Association, 1970) ss. 17-18.
13. Sydney J. Owens, and Dorothy L. Smith. "How to Exploit Your Own Collection" Library Practice in Hospitals: A Basic Guide ed: Harold Bloomquist, Alan M. Rees, Norman S. Stearns. The press Case Western Reserve University, Cleveland, 1972 ss. 172.
14. Annan L, Gertrude, Handbook Medical Library Practice (3rd. ed. Chicago: Medical Library Association, 1970) ss. 153-174, 177-195.
15. Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi Yıllık Çalışma Raporu 1980 ss. 7
16. Owens y.a.g.e. ss. 172
17. Robert F. Lewis, "Reader's Services Part I: Reference" Handbook of Medical Library Practice ed: Gertrude L. Annan, Jacqueline W. Felter. (3rd. ed. Chicago: Medical Library Association, 1970) ss. 154
18. Lewis, y.a.g.e. ss. 154
19. Lewis, y.a.g.e. ss. 154

20. Owens y.a.g.e. ss. 177
21. Lewis y.a.g.e. ss. 155; D.A. Kronik, "Varieties of Information Requests in a Medical Library" Bulletin of the Medical Association 52, 1964, ss. 656
22. Lewis, y.a.g.e. ss. 155-161; Owens, y.a.g.e. ss. 178-185
23. Lewis, y.a.g.e. ss. 161-162
24. Lewis, y.a.g.e. ss. 162-166
25. Owens, y.a.g.e. ss. 184
26. Lewis, y.a.g.e. ss. 164
27. Owens, y.a.g.e. ss. 186-190; Lewis, y.a.g.e. ss. 164-165
28. Alexander M. Cain, and Alan M. Rees "Health Science Information Retrieval System" Library Practice in Hospitals: A Basic Guide ed: Harold Bloomquist, Alan M. Rees, Norman S. Stearns. The Press Case Western Reserve University, Cleveland, 1972, ss. 190-191
29. Susan S. Yunls, "The Implimentation, Evaluation and Refinemant of a Manual SDI Service" Bulletin of the Medical Library Association, 61, 1 (January, 1973) ss. 4-14
30. Lewis, y.a.g.e. ss. 165-166
31. Lewis, y.a.g.e. ss. 165
32. Lewis, y.a.g.e. ss. 166
33. Lewis, y.a.g.e. ss. 166
34. Owens, y.a.g.e. ss. 184
35. Joseph M. Dagnase, "Cooperation Between Academic and Special Libraries", Special Libraries, 64, 1973, ss. 423-432
36. Adil Artukoğlu, Türkiye'de Kütüphanelerarası İşbirliği, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Basılmamış Doç. Tezi, 1973, ss. 51
37. Kum, y.a.g.e. ss. 83
38. Artukoğlu, y.a.g.e. ss 51; Kütüphanelerarası İşbirliği Açık Oturum, T.K.D.B., 27(2), 1978, ss. 102
39. Maryann Duggann, "Health Sciences Library and Information Networks" Library Practice in Hospitals: A Basic Guide ed: Harold Bloomquist, Alan M. Rees, Norman S. Stearns, The Press Case Western Reserve University, Cleveland, 1972, ss. 248
40. Açık Oturum, T.K.D.B., 27 (2), 1978, ss. 102

41. Duggan. y.a.g.e. ss. 249
42. Jacqueline W. Felter, "Library Cooperation. Wave of the Future of Ripple", Bull. Med. Lib. Assoc., 63(1), 1975, ss. 2
43. Felter, y.a.g.e. ss 2
44. Felter, y.a.g.e. ss 2
45. Virginia L. Gillette, Ann Van Camp, Nina S. Campbell et-al, "The Indiana Biomedical Information Program" Bull. Med. Lib. Assoc., 58(1), 1970, ss. 60
46. Gillette, y.a.g.e. ss. 60
47. Gillette, y.a.g.e. ss. 61; Ellen Gartenfeld, "The Community Health Information Network: A Model for Hospital and Public Library Cooperation", Lib. Jour., 1, 1978, ss. 1913-14
48. Gartenfeld, a.g.e. ss. 1913-14
49. Gartenfeld, y.a.g.e. ss. 1914
50. Norma Jean Ladico, "Physician's Referral Letter Bibliographic Service: A New Method of Disseminating Medical Information", Bull. Med. Lib. Assoc., 61(4), 1973, ss. 422-423
51. Ladico, y.a.g.e. ss. 423
52. Ladico, y.a.g.e. ss. 423
53. Maryann Duggan, "Health Sciences Library and Information Networks", Library Practice in Hospitals: A Basic Guide ed: Harold Bloomquist, Alan M. Rees, Norma S. Stearns, The Press Case Western Reserve University, Cleveland, 1972, ss. 256
54. Duggan, y.a.g.e. ss. 257
55. Duggan, y.a.g.e. ss. 258; Kum, y.a.g.e. ss. 97
56. Kum. y.a.g.e. ss. 101

III. BÖLÜM

ANKARA'DAKİ OÇ TIP KÜTÜPHANESİNDE BİLGİ SAĞLAMA HİZMETLERİNE İLİŞKİN DURUM SAPTAMASI

A) Tarihçe

GÜMK

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile 1982 yılında kurulan Gazi Üniversitesi, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi İstatistik ve Temel Bilimler Fakültelerinin adının değiştirilmesi ile oluşturulmuştur. AİTİA, 1955 yılında gece eğitimi yapan bir yüksek okul olarak Hukuk Fakültesi binası içinde öğretime başlamıştır. 1963 yılında kendisine bağlı fakülte ve yüksek okullarla birlikte bugünkü binaya taşınmıştır. 1982 yılına gelinceye kadar Akademiye bağlı 8 fakülte ve 4 yüksek okul bulunmakta idi. Fakültelerden 3 ü sağlık bilimleri ile ilgili olup, bunlar Eczacılık, Diş Hekimliği ve Tıp Fakülteleridir. Eczacılık ve Diş Hekimliği fakülteleri 9 Temmuz 1971 de 1472 sayılı kanun ile AİTİA bünyesine bağlanmıştır. 1979 yılında Akademi bünyesinde Tıp Fakültesi kurulmuştur. Fakülte 1979-80 yılı öğrenimine Akademi Eczacılık Fakültesi binasında verilen derslerle başlamıştır. Tıp Fakültesi resmen kurulmuş, örgüt birimleri belirlenmiş olmasına karşın henüz ayrı bir binaya sahip olamamıştır. Bu nedenle eğitimini yer yer Eczacılık Fakültesinde, yer yer ise aynı fakültenin bahçesindeki barakalarda sürdürmektedir. Uygulamalı eğitimin verilmesinde ise Trafik Hastanesindeki kliniklerden yararlanılmaktadır.

Gazi Üniversitesi'nin bugün örgütsel yapısındaki değişikliklere bağlı olarak bünyesindeki fakülte ve yüksek okul sayılarında artış olmuştur. Buna göre, sağlık bilimleri ile ilgili, yukarıda sözü edilen üç fakülte ile Trafik Hastanesi Üniversite Rektörlüğü'ne bağlanmıştır.

Yeni kurulan Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nin temelini de, daha önce kurulmuş olan Akademi Kütüphanesi oluşturmaktadır. Akademi kütüphanesinin tarihi gelişimi ise şu şekilde özetlenebilir. Akademi'de kütüphane hizmetlerinin başlangıcı, küçük bir odada 1000 kitaplık bir koleksiyonla vermeye başlayan hizmetlere dayanmaktadır. Bu koşullarda çalışmalarını sürdüren Akademi Kütüphanesi ancak 1977 yılında kendisine ait bir yapıya sahip olabilmıştır. Gazi Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı olan kütüphanenin, gerçek bir kütüphane görünümüne kavuşması, ancak bu binaya taşınmasından sonra gerçekleşebilmiştir.

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) kararları gereği üniversitemizdeki kütüphane hizmetlerinin bir merkezde toplanması ve bu doğrultuda hizmet vermek üzere bir merkez kütüphanesi kurulması ilkesinden hareket edilerek, 1981 yılında AİTİA'nda merkezi bir kütüphane kurulması çalışmalarına başlanmıştır. Kütüphanenin sağlık bilimine ilişkin olarak koleksiyonunu geliştirmeye başlaması da bu son gelişmelere paralel olarak ağırlık kazanmıştır.

GÜM kütüphanesinin yazılı şekle dökülmüş belirgin bir amacı yoktur. Ancak kütüphane ile ilgili olarak hazırlanmış raporlarda kütüphanenin kuruluş ve çalışmalarına ilişkin amacı belirtilmektedir. Buna göre kütüphane çalışmalarında, Akademi'nin öğretim üyeleri, yardımcıları, lisans ve lisansüstü öğrencilerinin yararlanmasını amaçlamaktadır¹.

GATAK

Gata'nın kuruluşu 1898 yılına rastlamaktadır. Kuruluşundan bu yana gerek yerleşim alanı, gerekse kapsamı açısından çeşitli değişiklikler geçirmiştir. 1947 yılında Akademi olmuş, 1961 yılında Üniversite-ler Kanununun kapsamına alınmıştır. Aynı yıl modern bir yapıya ulaşması için çalışmalarına başlanmış ve 1971 yılında bugün Etlik'teki yapısına taşınmıştır. 1980 yılında bünyesinde kurulan Askeri Tıp Fakültesi ile niteliği değişmiştir. Bugün Askeri Tıp Fakültesi ve Eğitim Hastanesi olarak niteliği değiştirilen GATA 21 klinik ve 11 enstitü ile hizmetlerini sürdürmektedir.

GATA kütüphanesi'nin ise kesin kuruluş tarihi verilememektedir. GATA'nın kuruluşundan 1961 yılına kadar olan dönemde klasik bir kütüphane anlayışında hizmet verdiği belirtilmektedir. Ancak 1961 yılından bu yanadır ki GATA kütüphanesi modern bir hastane kütüphanesi görünümünde olup hastane içinde eğitim şubesine bağlı olarak hizmetlerini yürütmektedir. 1980 yılında bünyesinde kurulan Askeri Tıp Fakültesi ile kütüphanenin niteliği ve kapsamında gelişmeler, değişiklikler olması beklenmektedir². GATA kütüphanesinin çalışmalarına ilişkin herhangi bir yazılı veri sağlanamamıştır. Ancak görüşmeler sırasında alınan bilgilere göre kütüphanenin başlıca amacını GATA'nın personeli ve Askeri Tıp Akademisi öğrencilerinin bilgi gereksinimleri ile hastaların okuma gereksinimlerinin sağlanması oluşturmaktadır.

HÜTMK

Hacettepe Tıp Fakültesi'nin kuruluşu 1954 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesine bağlı olarak kurulan Çocuk Sağlığı kürsüsü ile gerçekleştirilmiştir. 1958 de Çocuk Sağlığı Enstitüsü kurulmuş ve bu Enstitü Hacettepe Çocuk Hastanesi'nde eğitim, öğretim, araştırma

çalışmalarına ve kamu hizmetlerine başlamıştır. 1961-69 yılları arasındaki dönemde Hacettepe Üniversitesi bünyesine sağlık bilimleri ile ilgili diğer bölümlerin açılması ile, Üniversite'nin kapsamı iyice genişlemiştir. Ancak Üniversite'de giderek artan gereksinimi karşılamak amacıyla ile ikinci bir kampusun kurulmasına başlanmıştır. Halen Hacettepe Üniversitesi Hacettepe Kampusu bünyesinde tıp ve sağlık bilimleri ile ilgili 3 Fakülte ve 6 Enstitü hizmet vermektedir³.

Kütüphane ise Hacettepe'de Çocuk Hastanesi'nin 1956 yılında kurulması ile hizmetlerini vermeye başlamıştır. 1958 de küçük bir koleksiyonla doktorlara hizmet veren bir hastane kütüphanesi görünümündeydi. Koleksiyonunu çocuk hastalıkları konusunda 1000-1500 kadar kitap, 20-25 kadar da dergi oluşturmaktaydı. 1961 yılında Hacettepe Çocuk Hastanesi Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne bağlanmış, aynı yıl Hacettepe'de Sağlık Bilimleri Fakülteside açılmıştır. Fakültenin açılması ile birlikte kütüphanenin fonksiyonları da değişmiştir. Bir hastane kütüphanesi olmaktan çıkarak bir fakülte kütüphanesi haline dönüşmüş, 1963'de Hacettepe Tıp Fakültesi açılınca koleksiyon hızla artmaya başlamıştır. 1967 de Hacettepe'nin Üniversite olması üzerine bir tıp kütüphanesi olmaktan çıkarak bir üniversite kütüphanesi olmuş, Üniversite'nin gelişimine paralel olarak Sosyal Bilimler alanında da koleksiyonunu geliştirmiştir. Ancak 1975 yılında Üniversite'nin tıp dışı fakülteleri Beytepe Kampusu'na taşınmıştır. Böylece merkezdeki kütüphane Tıp Merkezi Kütüphanesi olarak halen çalışmalarını sürdürmektedir. Üniversite içinde Rektörlüğe bağlı olarak hizmet veren HTMK'nin amacı: "Hacettepe kampusundaki bilim dallarına ilişkin her türlü yayın ve bilgi kaynaklarından seçkin bir derme (koleksiyon) oluşturmak ve bu dermeyi kullanıcıların eğitim ve öğretimlerine yardımcı olacak, araştır-

malarını kolaylaştıracak biçimde ve belirli düzende hizmete sunmaktadır⁴.

B) Bütçe

GÜMK

Akademi bünyesi içinde kütüphaneye belli bir ödenek ayrılmamaktadır. Kütüphane harcamaları ile yayın ve kırtasiye giderleri tüm yüksek öğrenim kurumlarında olduğu gibi birlikte ele alınmaktadır. 1980 bütçesinde yayın faslına, 9.607.000 TL. ayrılmış olmasına karşın kütüphaneye herhangi bir ödenek ayrılmamıştır. Ancak akademiye bağlı fakültelerin yayın ödeneklerinden kütüphane için 600.000 TL. harcanarak bir ölçüde yayın sağlanmıştır. 1981 yılında kütüphaneye yalnız yayın alımları için 13.5 milyon TL. ödenek sağlanmış bulunmaktadır. 1982 yılı bütçesinden ise, kütüphane için 7.5 milyon TL. ödenek ayrılmıştır (Tablo I).

Ayrılan bu ödeneklerle yapılan harcamalar sonucu kütüphanenin kaynak girdisi ise şöyle belirtilmektedir. 1980 mali yılında kütüphaneye ödenek ayrılmamasına karşın Akademiye bağlı bazı fakültelerin yayın ödeneklerinden yararlanılarak tıp dışı konuları içeren 637 kitap, 52 süreli yayın sağlanmıştır. Görüldüğü gibi kütüphaneye 1980 yılında tıpla ilgili olarak kitap ve dergi sağlanamamıştır. 1981 yılında, yeni yeni tıp koleksiyonu oluşturulmaya başlanmıştır. Yapılan harcamalar sonucu tıpla ilgili 200 kitap ve 106 dergi sağlanmıştır. 1982 yılında ise sağlanan 374 kitap ve süreli yayınlara eklenen 12 abone ile kütüphanenin, tıp koleksiyonunu giderek geliştirdiği belirlenmiştir.

GATAK

GATA bütçesi içinde kütüphane için ayrı bir ödenek oluşturulmamıştır. GATA'nın genel bütçesi içinde değerlendirilen kütüphane için

TABLO I: KÜTÜPHANELERİN 1980-1982 BÜTÇE DÖKÜMÜ

KÜTÜPHANELER	YILLAR		
	1980	1981	1982
GÜMK	600.000 TL.	13.500.000 TL.	7.500.000 TL.
GATAK	3.900.000 TL.	5.800.000 TL.	5.500.000 TL.
HÜTMK	6.531.000 TL.	16.800.000 TL.	20.000.000 TL.

KAYNAKLAR: GÜMK Rapor I (1979), Rapor II (1980-81);
GÜMK Md. Oya Fişek ile yapılan görüşme;
GATAK Md. ile yapılan görüşme;
HÜTMK Yıllık Çalışma Raporları 1979, 1980, 1981;
HÜTMK Md. Yıldız Arman ile yapılan görüşme.

gerekli harcamalar, kırtasiye giderleri ve basılı yayın alımları fas-
lından yapılmaktadır. Kütüphane harcamalarının çoğunluğunu, yerli ve
yabancı tıp kitaplarının sağlanması için yapılan harcamalar oluşturu-
maktadır. Harcamaların bir bölümünü ise, ücretsiz olarak dağıtılan
tıp kitapları, tıpla ilgili film ve slaydların sağlanması oluşturmak-
tadır. Kütüphane harcamaları için 1980 yılında toplam 3.900.000 TL.,
1981 yılında kütüphane harcamaları için 5.800.000 TL., 1982 yılında
ise, 5.5 milyon TL. ayrılmıştır (Tablo I).

Kütüphanenin yaptığı harcamalar sonucundaki kaynak girdisi
şöyledir: 1979 yılında kütüphaneye 446 kitap, 122 süreli yayın; 1980
yılında 734 kitap, 124 süreli yayın, 1981 yılında ise 957 kitap, 120
süreli yayın sağlanmıştır.

HÜTMK

Kütüphane harcamalarını Üniversitenin genel bütçesine bağlı
olarak yapmaktadır. Ancak üniversite her mali yıl genel bütçesi için-
de kütüphane için ayrı ödenek oluşturmaktadır. Kütüphanenin genel
koleksiyonunun gelişimi bütçeye bağlı olarak değişmektedir. Şöyle ki
hızlı fiat artışları, sık sık ayarlanan kur farkları kütüphanenin maddi
olanaklarını zaman zaman kısıtlamakta, alım gücünü yarıya indirmek-
tedir. 1980 yılında 6.531.000 TL. (bunun 6.196.756 TL.sı yurt dışı ve
yurt içi yayın alımları için harcanmıştır), 1981 yılında 16.800.000 TL.
(bunun 9.5 milyon TL.sı süreli yayın alımları için geri kalanı ise kırtasiye giderleri, kitap ve gör-ışit malzemeleri giderleri için kulla-
nılmıştır), 1982 yılında ise kütüphane harcamaları için bütçeden 20
milyon TL.sı ayrılmıştır (Tablo I).

Kütüphanenin, kendisine ayrılan bu ödenekler doğrultusunda yaptığı harcamalar sonucundaki kaynak girdisi şöyledir. 1979 yılında kütüphaneye 1135 kitap, 825 süreli yayın, 1980 yılında 644 kitap 650 süreli yayın, 1981 yılında ise 1254 kitap ve 505 süreli yayın sağlanmıştır.

c) Koleksiyon ★

GÜMK

GÜMK koleksiyonunu oluştururken Akademi kapsamındaki bilim dallarında yayınlanan bilgi kaynaklarını toplamak, bunları en iyi biçimde düzenleyerek kullanıma sunmak amaçlarını hedef almıştır. Genel koleksiyonun toplam 16.870 ini kitap (tıp ve tıp dışı) 434 ünü ise süreli yayın oluşturmaktadır. Bu genel derme içinde, kitapların 200 ü, dergilerin 126 sı tıp dalı ile ilgilidir. Ayrı bir tıp danışma koleksiyonunu yeni yeni oluşturduğundan bütçenin ne kadarını tıp danışma koleksiyonuna ayırdığı belirgin değildir. Ancak 1981 yılında bütçenin 3.5 milyon TL.sının yalnızca periyodik için harcadığı saptanmıştır. Bunlardan 131 abone sosyal ilimler dalında, 106 abone ise tıp ve ilgili fen dallarında yapılmıştır.

★ *Gelişmiş ülkelerde küçük tıp ve hastane kütüphanelerinin genel tıp koleksiyonunda bulunması gerekli dergi ve kitapların seçimine ilişkin standartlar hazırlanmıştır. Örneğin: tanınmış tıp kütüphanecilerinden olan Brandon "Selected List of Books and Journals..." adlı makalesinde, konu ve yazar, konu ve dergi adı yaklaşımına göre hazırlanmış bir liste vermiştir. Bu listede ilk planda alınması gereken kaynaklar (★) yıldızla işaretlenerek geliştirmekte olan tıp ve hastane kütüphaneleri için oldukça yararlı bir çalışma oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra tıp kütüphanelerinin tıp danışma koleksiyonlarında bulunması gereken danışma kaynakları konusunda da bazı standart eserleri içeren çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin: Blake ve Roos'un editörlüğünü yaptığı Medical Reference Books 1679-1966... ve Handbook of Medical Library Practice Chapter 5, Part 1 da tıp kütüphanelerinde bulunması gerekli temel tıp danışma kaynakları belirtilmiştir. İncelenen üç tıp kütüphanesinin genel tıp koleksiyonu ve tıp danışma koleksiyonunun tanıtımı sözü edilen bu kaynaklardan oluşturulan standart listeler doğrultusunda yapılmıştır.*

Brandon'ın⁵, Blake ve Roos'un⁶, Lewis'in⁷ bu konuda yaptıkları çalışmalardan sağlanan standart listeler doğrultusunda GÜMK koleksiyonuna bakıldığında gerek genel tıp koleksiyonunun, gerekse tıp danışma koleksiyonunun yetersiz olduğu görülmektedir (Tablo II). Fonksiyonel ve etkin bilgi sağlama hizmetlerini gerçekleştirmede tıp danışma koleksiyonundan yararlanılabilmesi söz konusu değildir. Örneğin: Anatomi atlasları, rehber, biyografik kaynaklar v.b. türlerindeki tıp danışma kaynakları henüz kütüphaneye sağlanmamıştır. Kullanıcının tıp alanında gereksinim duyduğu herhangi bir bilgiye ulaşması güç görünmektedir. Kütüphaneye bibliyografik türdeki kaynaklardan Index Medicus ve Current Contents'e abone durumdadır. Yayın harcamaları ve gerekli kaynakların saptanması konusunda zorluklarla karşı karşıya bulunan GÜMK pahalı ve ayrıntılı olan tıp danışma koleksiyonunun oluşturulmasında oldukça fazla zorluklarla karşılaşmaktadır⁸.

GATAK

GATA Kütüphanesi 1982 yılı verilerine göre toplam 73.497 olarak belirlenen bir koleksiyona sahiptir. Bu koleksiyonun 37.547 sini kitaplar, 35.950 sini ise dergiler oluşturmaktadır. Kütüphane yerli ve yabancı toplam 366 adet süreli yayına abone durumdadır. Kitapların kapsamında ise tezler, askeri yayınlar ve hasta kütüphanesi kitapları da bulunmaktadır. GATA Kütüphanesi koleksiyonu sayısal açıdan oldukça kabarıklık bir görünüm vermesine karşın, nitelik ve etkinlik açısından aynı görünümü verememektedir. Koleksiyonun oluşturulması tıp ve hastane kütüphanelerinde ilk planda bulunması gereken kaynaklar doğrultusunda geliştirilmiş olmadığından, gereksiz yere harcamalar yapılmış, koleksiyonun sayısal açıdan kabarmasına neden olunmuştur. Bu durum kitaplar için olduğu gibi, süreli yayınlar için de geçerlidir. Kütüphanenin genel

TABLO II: KÜTÜPHANELERİN GENEL TIP VE TIP DANIŞMA KOLEKSİYONLARININ SAYISAL DÖKÜMÜ

STANDARTLAR I		KÜTÜPHANELER II		
		GÜMK	GATAK	HÜTMK
GENEL TIP KOLEKSİYONU	KİTAP SAYISI: 137	11	36	76
	SÜRELİ YAYIN SAYISI: 54	23	38	53
TIP DANIŞMA KOLEKSİYONU	KİTAP VE SÜRELİ YAYIN SAYISI: 44	9	12	32

KAYNAKLAR: SÜTUN I, Alfred N. Brandon "Selected List of Books and Journals for the Small Medical Library" Bull. Med. Lib. Ass. 69(2), 1981, 194-215 ss; Gertrude L. Annan Handbook of Medical Library Practice 3. ed. Medical Library Association, Chicago, 1970, 154-166 ss; Blake and Roos Medical Reference Works 1679-1966 a Selected Bibliography, Medical Library Association, Chicago, 1967, 341. s.

SÜTUN II, I nci sütundaki veriler ışığında yapılan incelemeler sonucu elde edilen değerlerdir.

koleksiyonundan ayrı olarak düzenlediği bir danışma koleksiyonu bulunmaktadır. Genel konulu ve tıp konusunu içeren ansiklopediler, sözlükler, kanun ve yönetmelikler, yıllıklar söz konusu dermeyi oluşturan kaynaklardır. Anatomi el kitabı, istatistiksel kaynak, yıllık, biyografik kaynak, indeks gibi tıp danışma koleksiyonunun kapsamına alınabilecek türden kaynaklara da belirli oranlarda rastlanmaktadır. Bunlar kütüphanenin genel koleksiyonu içinde ait oldukları konularda, diğer kaynaklarla bir arada bulunmaktadır. Tablo II de de belirtildiği gibi, gerek kitap, gerekse dergi olarak kütüphanenin kaynakları belirli bir düzeydedir. Ancak kütüphanede etkin ve fonksiyonel bir danışma hizmeti, buna bağlı olarak bilgi sağlama hizmetleri verilememektedir. Danışma hizmetlerini yürütmek amacı ile oluşturulmuş bir danışma masasının olmasına karşın hizmet ve nitelik açısından herhangi bir faaliyeti belirlenememiştir. Kütüphanenin genel koleksiyonu Brandon'ın listesine göre değerlendirildiğinde, genel koleksiyonun süreli yayınlar açısından listedeki standarda daha yakın, kitap açısından ise oldukça eksik olduğu saptanmıştır. Tıp danışma koleksiyonu ise, daha önce sözü edilen kaynak doğrultusunda değerlendirildiğinde kütüphanenin tıp danışma koleksiyonunun yetersiz bir düzeyde bulunduğu saptanmıştır (Tablo II). Ancak bilgi sağlama hizmetlerinin bazılarında etkinlik kazandırmaya uygun nitelikteki kaynaklardan Index Medicus ve Excepta Medica'nın bazı konularını içeren sayılarına kütüphanenin abone olduğu belirlenmiştir. Bu kaynakların kullanılması ile GATA kütüphanesinin danışma ve buna bağlı olarak bilgi sağlama hizmetlerini başlatması, en azından bu hizmetlerin bazılarında işlerlik kazandırması olasılığı söz konusudur. Ancak girişimlerin, personel sayısı ve niteliğini arttırma, kullanıcıların dikkatlerini ve ilgilerini bu tür hizmetlere çekme konularında yoğunlaştırılması gerekli görülmektedir⁹.

HÜTMK

Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesinin bugün yaklaşık olarak 80.000 ciltlik bir koleksiyona sahip olduğu bilinmektedir. Bunun 30.000 ini kitap, 50.000 ini ise dergi oluşturmaktadır. Bu sayının içine tıp periyodiklerinin yanı sıra tıp danışma periyodikleri ile tıp danışma serileri de girmektedir. Veriler danışma kaynakları için yapılan harcamaların, tüm yayın alımları için yapılan harcamalara oranla daha fazla ağırlıkta olmadığını belirlemektedir. 1982 yılında süreli yayınlar için yapılan toplam harcamaların 1/4'ünü danışma periyodikleri ve serilerin oluşturduğu belirtilmektedir¹⁰. Daha önce sözü edilen listeler doğrultusunda yapılan değerlendirmeye göre HÜTMK nin danışma ve genel tıp koleksiyonunun verilen standartlara yaklaştığı saptanmıştır (Tablo II). Buna göre Tıp Merkezi Kütüphanesi'nin tıp danışma hizmetlerini etkin ve fonksiyonel düzeyde yürütebilecek ölçüde danışma koleksiyonuna sahip olduğu söylenebilir.

D) Personel

GÜMK

Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde, kütüphane yöneticisi de dahil olmak üzere 3 kütüphanecilik bölümü mezunu 1 yüksek, 3 lise, 2 ilkokul mezunu olmak üzere toplam 9 kişi çalışmaktadır (Tablo III). Kütüphane yöneticisi uzmanlık kadrosuna sahiptir. Bir araştırma kütüphanecisi olarak, oldukça yetersiz sayıda elemanın bulunması birçok hizmet gibi danışma ve buna bağlı olarak bilgi sağlama hizmetlerini de olumsuz yönde etkileyen nedenlerdendir. Etkin ve yaygın düzeyde bilgi sağlama hizmetlerinin yürütülebilmesi kuşkusuz personelin sayısı ve niteliği ile de yakından ilişkilidir. GÜMK'de, gerek tıp alanında, gerekse

TABLO III: KÜTÜPHANELERİN PERSONEL DURUMLARININ SAYISAL DÖKÖMÜ

KÜTÜPHANELER	YÜKSEK		LİSE	ORTA	İLK	TOPLAM
	KÜT.BL.	DİĞER				
GÜMK	3	1	3	-	2	9
GATAK	2	-	1	1	2	6
HÜTMK	10	11	10	7	9	47
TOPLAM	15	12	14	8	13	62

KAYNAKLAR: GÜMK Rapor I (1979) Rapor II (1980-1981);

GATAK Md.den alınan bilgiler;

HÜTMK Md.den alınan bilgiler.

Üniversite'nin eğitim verdiği diğer bilim dalları alanında bilgi sağlama hizmetlerini gerçekleştirecek, yürütecek sayıda personelin bulunmadığı da belirgindir.

Şöyle ki Akademide'ki 1979 - 80 öğretim yılı öğrenci sayısı, Akademiye bağlı fakülteler de dahil olmak üzere 5352 dir. Bunun 1603 ünü tıp ve diğer sağlık bilimleri ile ilgili fakülteler oluşturmaktadır. Aynı öğrenim yılı içindeki öğretim görevlisi sayısı ise toplam 270 dir. Bunun 101 ini tıp ve sağlık bilimleri bilimleri kapsamaktadır¹¹. Bu durumda kütüphanenin toplam kullanıcı sayısı 5622 olmaktadır. Buna göre ise kütüphanede çalışan bir görevli 803 kullanıcıya hizmet vermek durumundadır. Yalnızca tıp ve sağlık bilimleri ile ilgili kullanıcı sayısı ise 1704 olarak saptanmıştır. Bu durumda ise kütüphanedeki bir görevlinin, tıp ve sağlık bilimleri konusunda hizmet verme durumunda olduğu kullanıcı sayısı ise 243 olmaktadır*. Bu oranlamalar, GÜMK'deki personel sayısının, gerek tıp gerekse tıp dışı konularda kullanıcıya hizmet vermek konusunda ne derece yetersiz olduğunu belirlemektedir. Bunun yanı sıra kütüphanedeki mevcut personelin tümünün kullanıcı hizmeti vermekle yükümlü olmadıkları da düşünülecek olursa yetersizlik oranı daha da artmaktadır .

GATAK

GATA kütüphanesinde toplam personel sayısı 6 olarak belirlenmiştir. Yönetici ile birlikte 2 kişi kütüphanecilik bölümü mezunudur. Geri kalan 4 personelden 2 si ilkokul, diğerleri ise ortaokul ve lise mezunlardır (Tablo III). Kütüphane kullanıcılarının ağırlığını oluşturan Tıp Akademisi öğrenci sayısı 581, öğretim görevlisi sayısı ise 54 olarak belirlenmiştir¹². Bu veriler doğrultusunda değerlendirildiğinde

* Bu oranlamalar kütüphane hizmeti verme durumunda olan ve 7 kişi olarak saptanan personel sayısına göre düzenlenmiştir.

1 görevlinin yaklaşık olarak 158 kişiye hizmet verme durumunda olduğu saptanmaktadır[★]. Ancak kütüphaneyi doktorların, Tıp Akademisi öğrencilerinin ve hastalara kütüphane hizmeti verilmesi nedenine bağlı olarak hastaların da kullandıkları düşünülecek olursa, kütüphanedeki görevli kişi başına düşecek kullanıcı sayısı daha da artış gösterecektir. Bu arada söz konusu personelin tümünün kullanıcı hizmeti vermekle yükümlü olmadığı da dikkate alınmalıdır. Personel sayısındaki bu yetersizlik, kullanıcı hizmetlerinin geliştirilmesini, bilgi sağlama hizmetlerinin en azından bazılarının başlatılmasını engelleyici rol oynamaktadır.

HÜTMK

Kütüphanede çalışan toplam personel sayısı (gece-gündüz) 47 dir. Bunların 10 u kütüphanecilik olmak üzere, 11 i yüksek, 10 u lise, 7 si orta ve 9 u ise ilk öğrenim görmüşlerdir (Tablo III). Kütüphanecilerden 9 u uzman kadrosunda olup, 5 i bilim uzmanlığı yapmış, 1 kütüphanecilikte doktora, 2 si de yine kütüphanecilikte bilim uzmanlığı programına devam etmektedirler. Gece personelinden 1 kişi bilim eğitim konusunda bilim uzmanlığı çalışmalarını tamamlamış, 1 kişi ise halen Psikoloji konusunda bilim uzmanlığı çalışmalarını sürdürmektedir.

HÜTM Kütüphanesi'nde ayrı bir danışma bölümünün kurulmuş olması sonucuna bağlı olarak danışma ve buna bağlı olan bilgi sağlama hizmetleri bu bölüm aracılığı ile yürütülmektedir. Bu bölümde görevli 4 kişi bulunmaktadır. Ancak danışma bölümünün bilgi sağlama hizmetlerini gerçekleştirme sırasındaki bazı hizmetlerin (örneğin: doğrudan soruların yanıtlanması) verilmesi sırasında ödünç verme personeli de yardımcı olmaktadır. HÜTMK, tıp ve sağlık bilimleri ile ilgili fakülte ve yüksek

★ Bu oranlamalar kütüphane hizmeti verme durumunda bulunan ve 4 kişi olarak belirlenmiş personel sayısına göre saptanmıştır.

okullar da dahil olmak üzere 4762 öğrenci ve 1490 öğretim görevlisi olmak üzere toplam 6252 kullanıcıya hizmeti vermektedir¹³. Bu durumda kütüphanede çalışan görevli 1 personel yaklaşık olarak 156 kişiye hizmet vermek durumundadır^{*}.

E) Kullanıcı

GÜMK

GÜM kütüphanesi öğretim üyeleri ve yardımcıları ile yüksek lisans ve lisans öğrencilerinin yararlanımı amaçlanarak kurulmuştur. Bu nedenle Gazi Üniversitesi'ne bağlı fakülte öğrencileri, öğretim üyeleri, doktorlar ve Üniversite personeli kütüphanenin kullanıcılarını oluşturmaktadır¹⁴. Gazi Üniversitesi'ne bağlı Sağlık Bilimleri ve Sosyal Bilimler fakülteleri toplam öğrenci sayısı 5352 dir. Bunların 1603 ünü Tıp, Eczacılık ve Diş Hekimliği Fakülteleri öğrencileri oluşturmaktadır. Toplam 366 öğretim görevlisinin ise, 197 si sağlık bilimleri ile ilgilidir. Sağlık Bilimleri Fakülteleri öğretim elemanlarının ünvanlarına göre dağılımı ise şöyledir¹⁵,

10 profesör (1 tıp, 1 eczacılık, 8 diş hekimliği)

14 doçent (9 tıp, 5 diş hekimliği)

10 dok. araştırma görevlisi (3 eczacılık, 7 diş hekimliği)

128 araştırma görevlisi (21 tıp, 51 eczacılık, 56 diş hekimliği)

1 uzman hekim (diş hekimliği)

23 öğretim görevlisi (11 tıp, 4 eczacılık, 8 diş hekimliği)

11 okutman (2 eczacılık, 9 diş hekimliği)

Kullanıcıların sayısal ve nitelik açısından belirtildiği GÜM kütüphaneden yararlanım ve kütüphanenin kullanım oranının beklenen düzeyde

^{*} Bu oranlamalar kütüphane hizmeti verme durumunda bulunan ve 40 kişi olarak belirlenmiş personel sayısına göre saptanmıştır.

olmadığı da belirtilmektedir. Gerek tıp ve gerekse sosyal bilimler dalındaki kullanıcılara, danışma bölümlerince yürütülen bilgi sağlama hizmetlerinin etkin düzeyde verilmediği saptanmıştır.

GATAK

Kütüphanenin kullanıcılarını, Tıp Akademisi öğrencileri, öğretim görevlileri, personel, hastanede çalışan doktorlar ve hastalara kütüphane hizmeti verilmesi nedeni ile hastalar oluşturmaktadırlar¹⁶. Tıp Akademisi'nin yeni kurulmuş olması nedeni ile henüz öğrenci sayısı 581 dir. Öğretim elemanlarının sayısı ve ünvanlarına göre dağılımları ise şöyledir¹⁷; 14 profesör, 16 doçent, 1 yardımcı doçent, 19 öğretim üye yardımcısı ve 4 okutman olmak üzere toplam 54 dür. Kütüphaneyi kullanıcıların daha çok ders çalışmak, bazı kaynakları ödünç almak gibi gereksinimlerinde kullandıkları belirtilmektedir. Bu durum ise kütüphanede danışma ve buna bağlı olarak bilgi sağlama hizmetlerinin etkin ve fonksiyonel bir düzeyde geliştirilmesini etkilemektedir.

HÜTMK

Kütüphanenin kullanıcılarını üniversitenin tüm öğretim üyeleri, doktorlar, öğrenciler, üniversite personeli ve dışardan gelen bazı araştırmacılar oluşturmaktadır¹⁸. HÜTM ne bağlı tıp ve sağlık bilimleri ile ilgili fakülte ve yüksek okullardaki toplam öğrenci sayısı 4762, öğretim görevlisi sayısı ise toplam 1490 dır. Fakülte ve yüksek okullardaki öğretim elemanlarının ünvanlarına göre dağılımları ise şöyledir; 140 profesör, 135 doçent, 488 dok. araştırma görevlisi, 108 uzman hekim, 175 araştırma görevlisi, 368 öğretim görevlisi, 65 uzman, 8 araştırma görevlisi, 1 çevirmen, 5 öğretmen¹⁹.

Kullanıcıların, özellikle araştırmaları sırasında ve tıp alanındaki son gelişmeleri izlemek amacı ile sık sık bilgi sağlama gereksinimi duydukları belirtilmektedir. Kullanıcıların bilgi sağlama hizmetlerini gerektiren gereksinimlerinin, kütüphanenin danışma bölümlerince belirli bir düzeyde karşılandığı saptanmıştır.

III. BÖLÜMÜN DİP NOTLARI

1. GÜMK müdürü Oya Fişek. Görüşme, 18 Haziran 1982.
2. 100. yılda GATA Askeri Tıp Fakültesi 1898-1981, 83. Yıl, GATA Basımevi, Ankara 1982, ss. 125-131; GATA Müdürü Görüşme 8 Haziran 1982.
3. T.C. Resmi Gazete, sayı: 17760, 20 Temmuz 1982, ss. 3-4.
4. Hacettepe Üniversitesi Bülteni 1979-80, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1980, ss. 1-4; Sema Tutumel, Hacettepe Tıp Merkezi Kütüphanesi, Rapor 1981, ss. 1-2.
5. Alfred N. Brandon, and Dorothy R. Hill, "Selected List of Books and Journals for the Small Medical Library", Bull. Med. Lib. Ass., 69(2), 1981, ss. 185-215.
6. John B. Blake, Charles Roos, Medical Reference Works 1979-1966 a Selected Bibliography, (Chicago: Medical Library Association, 1967), ss. 343.
7. Robert F. Lewis, "Readers Services Chapter 5, Part 1" Handbook of Medical Library Practice ed: Gertrude L. Annan, Jacqueline W. Felter 3rd. ed. (Chicago: Medical Library Association, 1970), ss. 195-197.
8. Fişek, Görüşme; GÜMK Rapor I ss 2, Rapor II ss. 3-4.
9. GATAK Müdürü, Görüşme, 8 Haziran 1982.
10. HÜTMK Müdürü Yıldız Arman ve Danışma Bölümü Şefi Nazlı Köksal, Görüşme, 20 Haziran 1982.
11. Milli Eğitim İstatistikleri, Yüksek Öğretim 1979-80, Ankara, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1981, ss. 7,11,31.
12. GATA Tıp Fakültesi Sekreterliği, Görüşme, 15 Kasım 1982.
13. Milli Eğitim İstatistikleri....., y.a.g.e. ss. 4,11,29,34.
14. GÜMK Rapor II, ss. 6, Fişek Görüşme, 18 Haziran 1982
15. Milli Eğitim İstatistikleri....., y.a.g.e. ss. 31-34.
16. GATAK Müdürü Görüşme 8 Haziran 1982.
17. GATA Tıp Fakültesi Sekreterliği Görüşme, 15 Kasım 1982.
18. Tutumel, y.a.g.e. ss. 9-10, HÜTMK Danışma Bölümü Yıllık Çalışma Raporu 1982.
19. Milli Eğitim İstatistikleri....., y.a.g.e. ss. 31-34.

IV. BÖLÜM

ANKARA'DAKİ ÜÇ TIP KÜTÜPHANESİNDE BİLGİ SAĞLAMA HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

GÜMK

A) Doğrudan Soruların Yanıtlanması Açısından

Bu grubun kapsamındaki soruların yanıtlanmasını içeren hizmet grubu, tıp kütüphanelerinde verilen bilgi sağlama hizmetlerinin en alt basamağını oluşturmaktadır.

GÜMK'de bu grubun kapsamına giren ve daha çok yönettici nitelikte kısa yanıtları gerektiren yanıtların kullanıcılar tarafından kütüphane personeline yöneltildiği belirtilmektedir. Kullanıcılardan gelen bu tür istekler ise GÜMK personeli tarafından yanıtlanmaktadır. Ancak kullanıcıların bu tür soru ve isteklerine ilişkin hiçbir istatistik tutulmaması nedeni ile sayısal dökümler verilememektedir.

B) Dolaylı Soruların Yanıtlanması Açısından

Araştırmamızın II. bölümünde incelenen ve bu grubun kapsamına giren bibliyografya hazırlama, özet çıkarma ve indeksleme, seçme bilgi ve güncel duyuru sağlama, çeviri hizmetlerinden hiçbirinin henüz GÜMK'de işlerliğe sokulmadığı saptanmıştır. Dolaylı soruların yanıtlanması grubuna giren hizmetlerin, istenen düzeyde gerçekleştirilmesini, kütüphanenin tıp danışma koleksiyonunun niteliği ile personeli yakından etkilemektedir. Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesinin her iki konuda da amaçlanan düzeyde olmadığı saptanmıştır.

Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi bir yandan yayın harcamaları için gerekli ödemelerde karşı karşıya bulunduğu güçlükler, diğer taraftan ise koleksiyonun karma bir nitelik taşıması nedenlerine bağlı olarak, harcamalarının yalnızca sınırlı bir bölümünü tıp konusuna ayırmaktadır. Bütçeye bağlı olarak ortaya çıkan bu durumun sonucu olarak, bilgi sağlama hizmetlerinin etkin düzeyde ve istenilen nitelikte verilmesini kolaylaştıracak kaynakların sağlanmasını güçleştirmektedir.

Henüz kurulmakta olan bir kütüphane olmasından dolayı tıp ve tıp danışma koleksiyonunu yeni yeni oluşturmaktadır. Bu ise doğal olarak tıp koleksiyonunda yetersizlikler ve eksikliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Akademi kütüphanesi gerek tıp, gerekse tıp danışma koleksiyonu açısından gelişmiş ülkeler standartlarının oldukça altında bulunmaktadır (Tablo II).

Temel danışma kaynaklarından olan IM a kütüphanenin abone olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Current Contents de kütüphaneye alınan danışma kaynaklarından biridir. Bu kaynakların ve özellikle IM un GÜMK de bulunması, doğrudan soruların yanıtlanması grubuna giren hizmet türlerinden, bibliyografya hazırlama hizmetinin başlatılmasını kolaylaştıracaktır. Ancak tıp biliminin yanı sıra sosyal bilimlerde de hizmet verme durumunda olan GÜMK'si personelinin bilgi sağlama hizmetleri bir yana, teknik hizmetlerini yürütme konusunda bile güç durumlarda kaldığı belirtilmektedir. Personel sayısındaki yetersizlik, danışma hizmetlerinden bilgi sağlamanın etkin düzeyde, ayrı bir bölümün (danışma bölümü) denetiminde yürütülmesini engellemektedir.

C) K nyeye Doğrulama Sorularının Yanıtlanması Açıısından

Kütüphanede henüz, k nyeye doğrulama sorularının yanıtlanması içeren bilgi sağlama hizmetleri başlatılmamıştır. Kullanıcılardan bu hizmeti gerektirecek soruların, isteklerin gelmemesi de hizmetin başlatılmasını gerektiren nedenlerden biri olmaktadır. Diğer bir neden ise tıp kullanıcılarının gereksinimlerini bilen, tıp kütüphaneciliği konusunda eğitilmiş, yetenekli ve bilgili kişilere gerek duyulması olmaktadır (Tablo IV).

GATAK

A) Doğrudan Soruların Yanıtlanması Açıısından

Kütüphanede danışma hizmetleri kapsamındaki etkinliklere henüz başlanmamıştır. Bu nedenle belirgin bir danışma hizmetine GATA kütüphanesinde henüz rastlanmamaktadır. Ancak kullanıcılardan zaman zaman bu grubun kapsamına giren soruların geldiği belirtilmiştir. Kullanıcıları kaynaklara yöneltme şeklinde karşılaşılan soruların yanıtlanması görevini kütüphanecilik bölümü mezunu personelin yanı sıra diğer personelin de yanıtladığı saptanmıştır. G MK de olduğu gibi GATA da da bu soru türleri için herhangi bir istatistiksel kayıt tutulmadığından sayısal dökümler verilememektedir.

B) Dolaylı Soruların Yanıtlanması Açıısından

Araştırmamızın II. bölümünde belirtilmiş olan ve bu grubun kapsamındaki bibliyografya hazırlama,  zet çıkarma ve indeksleme, seçme bilgi ve güncel duyuru sağlama, eviri hizmetlerinden hiçbiri GATA kütüphanesinde verilmemektedir. Daha öncede belirtildiği gibi istenen düzeyde bilgi sağlama hizmetinin verilebilmesi, o kütüphanenin dermesi ve personeli ile yakından ilgilidir. Bu doğrultuda GATA kütüphanesi değerlendirildiğinde, bilgi alanındaki yayının patlamasına ve zorlaşan

TABLO IV : KÜTÜPHANELERİN BİLGİ SAĞLAMA HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

		KÜTÜPHANELER		
		GÜİMK	GATAK	HÜTMK
DOĞRUDAN SORULARIN YANITLANMASI	REHBERLİK	Pozitif	Pozitif	Pozitif
	ÖĞRETİM	Pozitif	Pozitif	Pozitif
	YÖNELTME	Pozitif	Pozitif	Pozitif
DOLAYLI SORULARIN YANITLANMASI	BİBLİYOGRAFYA HAZIRLAMA	Negatif	Negatif	Pozitif
	ÖZET ÇIKARMA İNDEKSLEME	Negatif	Negatif	Negatif
	SEÇME BİLGİ VE GÜNCEL DUYURU SAĞ	Negatif	Negatif	Negatif
	TERCÜME	Negatif	Negatif	Negatif
DOĞRULAMA SORULARININ YANITLANMASI		Negatif	Negatif	Pozitif

ekonomik koşullara paralel olarak sorun teşkil eden bütçe konusu kütüphanenin koleksiyonunu yakından etkilemektedir. Ancak GATA'nın koleksiyonunun sayısal açıdan geniş olmasına karşın nitelik olarak aynı sonucu ileri sürmek olanaksızdır. Şöyle ki gerek tıp, gerekse tıp danışma koleksiyonunun daha önceden belirtilen (Tablo III) standartlara oranla zayıf kaldığı belirlenmiştir. Bu durum ise, genel tıp koleksiyonunun sayı açısından fazla görünmesine karşın, kullanım oranının düşük olması sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Temel tıp danışma kaynaklarından olan IM ve Excepta Medica'nın bazı konularına ait sayıları kütüphaneye düzenli olarak gelmektedir. Ancak bu kaynakların gerek personel, gerekse kullanıcılar açısından kullanım oranının oldukça düşük düzeyde olduğu saptanmıştır.

Teknik hizmetlerin ve okuyucu hizmetlerinden ödünç verme hizmetlerinin gerektiği düzeyde, yagın olarak henüz verilmemesinin bir nedeni olarak gözüken personel sorunu, istenen düzeyde bilgi sağlama hizmetlerine geçilememesinin nedenlerinden biri olarak belirtilmektedir. Kuşkusuz bilgi sağlama hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi, öncelikle kütüphanede bir danışma biriminin kurulmasına bağlıdır. Bunun yanı sıra, bu hizmetleri yürütebilecek, tıp kütüphaneciliği konusunda uzmanlaşmış, tıp kullanıcılarını değerlendirebilecek yetenekte personelce de desteklenmelidir.

C) Künye Doğrulama Sorularının Yanıtlanması Açısından

GATA kütüphanesinde bu gruba giren soruların yanıtlanması gibi bir istekle şimdiye kadar karşılaşılmamış ve böyle bir hizmet verilmemiştir. Ancak bu tür hizmetlerin başlatılarak kullanıcıların da bu hizmetlere alıştırmaları gerekmektedir. GATA kütüphanesinin IM ve Excepta Medica gibi kaynakları kullanma yolu ile künye doğrulama sorularına

yanıt aramaları düşünölmelidir. Ancak bu konuda eğitilmiş, bilgili ve yetenekli, tıp kullanıcılarının gereksinimlerini değerlendirebilecek personele öncelikle gerek duyulmaktadır (Tablo IV).

HÜTMK

A) Doğrudan Soruların Yanıtlanması Açısından

Genellikle rehberlik, öğretim, yöneltme türündeki hizmetleri kapsayan bu tür soruların yanıtlanması işlevini, danışma bölümü zaman zaman ödünç verme bölümü ile birlikte yürütmektedir. Şöyle ki ödünç vermeye bağılı olan "Danışma Masası"nda çalışan ödünç verme personeli, kullanıcının bu gruba giren sorularını yanıtlanmaktadır. Ancak araştırmayı gerektiren yada ödünç verme personelinin yanıtlanmakta güçlük çektiğı sorular söz konusu olduğunda danışma bölümü personeli devreye girmektedir. Genellikle bu iletişim danışma masasında bulunan telefon aracılığı ile sağlanmaktadır. Haftanın belirli günlerinde danışma bölümü personeli de söz konusu masada öğle nöbetleri tutarak kullanıcılara yardımcı olmaktadır. 1981 yılında danışma bölümü ile danışma masasının birlikte yanıtlandığı, öğretim, araştırma ve rehberlik niteliğindeki toplam soru sayısı 6034 olarak saptanmıştır.

B) Dolaylı Soruların Yanıtlanması Açısından

Kütüphanenin danışma bölümünce bibliyografya hazırlama hizmetleri ağırlıklı olarak yürütölmektedir. Bu hizmet yalnızca Hacettepe üyesi kullanıcılara, araştırmacılaraya verilmeyip Ankara'daki diğere tıp kütüphanesi kullanıcılarına yada Türkiye'deki diğere tıp kütüphanelerinin kullanıcılarına da verilmektedir. Danışma bölümüne gelen bu istekler genellikle kütüphaneler aracılığı ile resmi olarak yapıldığı gibi, bazen de kişisel olarak yapılmaktadır. Gelen bu tür istekler geri

çevrilmeyip istenilen konuda bibliyografya hazırlanmaktadır. İsteklerin türüne ve araştırmacıların gereksinim duyduğu bilginin özelliklerine göre;

a) Yeni yılların yayınlarının saptanması

b) Geriye dönüşlü olarak yayınlarının saptanması

c) Ayrıntılı olarak yayınlarının saptanması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Eğer araştırmacının bilgi istediği konunun tam konu başlığı, konu başlığı düzenine göre hazırlanmış indekslerde (IM, Index to Dental Literature (IDL), International Nursing Index (INI)) var ise, bu durumda ilgili bölümlerin fotokopileri çektirilerek daha çabuk ve kısa sürede kullanıcıya yardım edilmektedir.

HÜTMK nde bibliyografya hazırlama hizmetlerinin oldukça yaygın ve fonksiyonel olarak verilmesine karşın, bu gurubun kapsamındaki diğer hizmetlerin henüz başlatılmamış olduğu saptanmıştır. Bilindiği gibi tıp kütüphaneleri danışma bölümlerince yürütülen bilgi sağlama hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli alt yapıyı oluşturan öğelerin başında derme gelmektedir. Kütüphanenin bu alt yapının temelini bir ölçüde atmış olduğu da bilinmektedir. Şöyle ki HÜTMK sinin genel tıp ve tıp danışma koleksiyonu gelişmiş ülke standartlarına diğer iki kütüphaneye oranla daha fazla yaklaşmış durumdadır (Tablo II).

HÜTMK bibliyografya hazırlama hizmeti dışında dolaylı sorular kapsamına giren diğer hizmet grupları ile ilgili çalışmaları henüz başlatmamıştır. Ancak kütüphane bu grup hizmetlerini, gelişmiş ülkeler tıp kütüphanelerinde verildiği düzeyde geliştirmeye çalışmalıdır. Bu gelişmenin gerekliliğinin belirlenmesi için, kullanıcıların bu konudaki görüşleri alınarak, bu hizmetlere karşı olan eğilim oranları belirlenmelidir.

Kütüphanenin bilgi sağlama hizmetlerindeki eksikliklerin nasıl giderilebileceği, hangi çalışmalara işlerlik kazandırılabilir ise şöyle özetlenebilir;

1) İndeksleme-Özetleme: Başta Excepta Medica ve diğer özel konulu özetçeler kullanılarak isteyen kullanıcılara özetli bilgi sağlama gerçekleştirilebilir. Örneğin: Danışma bölümü kapsamında ve denetiminde olmak koşulu ile personelin sayısı arttırılarak yalnızca bu tür bilgi gereksinimlerini karşılama olasılığı doğmuş olacaktır.

2) Seçme Bilgi-Güncel Duyuru Sağlama: Bu hizmet gene danışma bölümünün denetiminde olmak kaydı ile gelişmiş ülkelerde bu hizmetlerin gerçekleştirildiği biçimde oluşturulabilir. Şöyle ki IM ve Current Contents'den yararlanılarak, kullanıcılara bu hizmet ulaştırılabilir. Ancak gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bu hizmete gereksinim duyan kullanıcıların ilgi alanları kapsamına giren künyelerin kesilerek gönderilmesi Türkiye koşulları için bir ölçüde gereksiz harcama olacağından, her kağıda fotokopi çeken makinalardan yararlanılması söz konusu olabilir.

3) Çeviri: Araştırmamızın II. bölümünde belirtildiği gibi bu tür hizmetler, ulusal çeviri merkezleri ile tıp kütüphaneleri arasındaki işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de henüz belirli alanlarda ihtisaslaşmış tercüme bürolarının olmadığı da bir gerçektir. Ayrıca var olsa bile böyle bir hizmetin kullanıcıya getireceği ekonomik yük düşünüldüğünde, henüz ele alınmasının uzun vadede düşünülmesini gerektiren bir hizmet olduğu da gerçektir. Ancak daha önce sözünü ettiğimiz kullanıcıların bu hizmetlere ilgi ve isteklerini saptamak amacı ile uygulanacak anket sonucunda ortaya çıkan oranın yüksek olması söz konusu olduğunda, kütüphaneye alınan dil bilen elemanların bu işle görevlendirilmesi düşünülebilir. Ancak böyle bir konu, beraberinde kadro

gereksinimi sorununu da beraberinde getirecektir. Bu soruna bir çözüm getirilebilmesi halinde tercüme hizmetinden söz etmek, bu hizmete işlerlik kazandırmak söz konusu edilmelidir.

Personel açısından diğer iki kütüphaneye oranla daha gelişmiş görünümüne karşın, HÜTMK nin bilgi sağlama hizmetlerinde yukarıda sözü edilen gelişmeleri gerçekleştirebilmesi için personelce desteklenmesi gerekmektedir.

C) Künye Doğrulama Sorularının Yanıtlanması Açısından

Bu gruba giren soruların yanıtlanmasına ilişkin isteklerle kütüphane danışma bölümü oldukça sık karşılaşmaktadır. Genellikle bilim uzmanlığı, doktora, doçentlik çalışmaları sırasında kullanıcılar bu tür bilgilere gereksinim duymaktadırlar. Eksik bir künyenin tamamlanması bilgileri açısından kuşkuya düşülen bir künyenin doğrulanması türündeki bilgi sağlama hizmetleri danışma bölümünce gerçekleştirilmektedir. Danışma bölümü personeli tarafından verilen bu hizmetler yalnızca Hacettepe üyelerine verilmeyip, Hacettepe dışındaki kullanıcılarada sunulmaktadır.

HÜTMK Danışma bölümünce, bu grup sorular, araştırma soruları grubu adı altında değerlendirilmektedir. Kütüphane danışma bölümünün 1981 yılında yanıtladığı toplam 65 araştırma sorusunun 18 ini künye doğrulama soruları oluşturmaktadır (Tablo IV ve V).

TABLO V: HÜTMK DANIŞMA BÖLÜMÜNÜN BİLGİ SAĞLAMA HİZMETLERİNİN SAYISAL DÖKÜMÜ

DOĞRUDAN SORULAR	YILLAR			
	1979	1980	1981	
BİLGİ VERME	4225	5295	5787	
ÖĞRETİM	148	218	182	
ARAŞTIRMA VE KÜNYE DOĞRULAMA	55	53	65	
TOPLAM	4428	5566	6034	
DOLAYLI SORULAR	ANKARA	ANKARA	ANKARA	ANKARA
BİBLİYOGRAFYA HAZIRLAMA	5	ANK. DIŞI	ANK. DIŞI	HACETT.
		ANK. DIŞI	ANKARA	ANK. DIŞI
	1	37	5	10
				21
	43		73	80
				49

KAYNAKLAR: HÜTMK Danışma Bölümünün 1980, 1981, 1982 Yıllarına İlişkin İstatistiksel Kayıtları.

V. BÖLÜM

S O N U Ç

Bilim ve teknolojinin hızla gelişimine paralel olarak artan bilgi gereksinimi pek çok alanda olduğu gibi, tıp alanında da kendini göstermiştir. Yayın sayılarının artmasına paralel olarak gelişen bilgi patlamalarının doğal sonucu ile tıp alanında da araştırmanın önemi bir kat daha artmıştır. Sağlık hizmetlerinin olumlu yönde gelişmesi ve yayılmasında etken olacak araştırmaların tıp kütüphanelerinden ayrı olarak gerçekleştirilmeleri düşünülemez. Tıp alanındaki bu güncel bilgi gereksinimi tıp kütüphanelerinde verilen danışma hizmetlerinin önemini bir kat daha arttırmıştır.

Tıp konusundaki materyalin ve bilginin kullanıcılar yararına sunulması tıp kütüphaneleri "okuyucu hizmetleri" birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Danışma hizmetleri bu birimlerin en önemlilerinden birini oluşturmaktadır. Tıp konusunda araştırma, eğitim ve uygulamaya yardımcı durumunda olan tıp kütüphanelerinin kendilerinden beklenen hizmetleri aktif bir danışma bölümüne sahip olmadan başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi mümkün değildir.

Ülkemizde tıp kütüphanelerinde bilgi sağlama hizmetlerinin etkinliğinden, bu hizmetlerin yaygın hale getirilmesinden henüz söz etmemiz mümkün değildir. Gelişmiş ülkeler bu alandaki çalışmalarını ülkeler hatta kıtalar arası sınırları aşan bir işbirliği anlayışı içinde gerçek-

leştirmektedirler. Bilgi sayarlar ve iletişim araçları yardımı ile tıp alanındaki bilginin yayımı, sağlanması en geniş sınırlar içinde yaygınlaştırılmaktadır. Bilimsel ve teknik bilgi birikimi ve bilgi akımının yeterli ölçüde sağlanması konusundaki çabalar, her geçen gün artan bilgi gereksinimleri karşısında yetersiz kalmaktadır. Diğer taraftan zorlaşan ekonomik koşullara paralel olarak ortaya çıkan yetersiz personel ve bilgi kaynağı sorunu, tıp kütüphanelerinin artık yalnız başlarına kullanıcılarının gereksinimlerine yanıt verebilmelerini olanaksız kılmaktadır. Bu nedenlere bağlı olarak günümüzde, kütüphanecilik hizmetlerinde ilerlemiş ülkelerde bile, kütüphanelerin her türünde olduğu gibi tıp kütüphanelerinde de bilimsel ve teknolojik iletişim araçlarından yararlanılarak, teknik ve kullanıcı hizmetlerinin pek çoğunun yanı sıra bilgi sağlamada da işbirliğinin gerçekleştirilmesinin gerekliliği kabul edilmiş, bu doğrultudaki çalışmalar hızlandırılmıştır.

Bir kütüphanenin, kullanıcılarının gereksinim duyduğu bilgiyi kendi kütüphanesinin kaynakları yetersiz kaldığında, başka kütüphanelerin kaynaklarından yararlanarak kullanıcılarına yardımcı olmaya çalışması, kütüphanelerarası bilgi sağlamada işbirliğini oluşturmaktadır. Sağlanacak bilginin niteliği ve türü kullanıcının veya bilgi isteyen kurumun özelliklerine, gereksinimlerine göre farklı boyutlarda ortaya çıkmaktadır. Kimi zaman künye doğrulama, kimi zaman bibliyografya isteği, kimi zamansa bazı adreslerin bulunması şeklinde karşılaşılmaktadır.

Tüm sağlık personelinin gereksinim duyduğu bilgilerin kullanıcılar yararına sunulması, yani bilgi sağlama hizmetlerinin gerçekleştirilmesi işlevinin araştırmamız için seçilen üç tıp kütüphanesinde, gelişmiş ülkeler düzeyinde gerçekleştirilmediği belirlenmiştir. Bunlardan

GÜMK ve GATA kütüphanelerinde bilgi sağlama hizmetleri, gelişmiş ülkeler tıp kütüphanelerinde verilen hizmet standardının çok altında bulunmaktadır. HÜMK'de ise gelişmiş ülkelerde bu hizmetlerin verildiği düzeyde olmamakla birlikte, diğer iki kütüphaneye oranla daha üst düzeyde gerçekleştirildiği saptanmıştır.

Araştırmamızdaki üç tıp kütüphanesinin özellikle ekonomik, bilgi kaynağı ve personele dayanan sorunlarla karşı karşıya buldukları, buna bağlı olarak da danışma hizmetlerinin gelişmiş ülkeler düzeyinde henüz gerçekleştirilmediği belirlenmiştir. Söz konusu üç kütüphane, koleksiyon, personel, bütçe ve kullanıcı açısından incelendiğinde aralarında bu noktalarda oldukça fazla sayılabilecek farklılıkların bulunduğu saptanmıştır. İncelenen kütüphanelerin bilgi sağlama hizmetlerinde işbirliğini uygulamaları, ekonomik, personel ve kullanıcıya ilişkin nedenler açısından gerekli görülmektedir. Böylece harcamalarda karşılaşılan sorunları doğuran ekonomik nedenler, verilecek bilgi sağlama hizmetlerinin geliştirilmesini, etkinlik kazandırılmasını ve yaygınlaştırılmasını engelleyen personele ilişkin nedenler yarıya indirilebilecek, her kütüphanenin kullanıcılarının aynı hizmetlerden yararlanması sağlanmış olacaktır. Ancak bu kütüphanelerin koleksiyon, personel, bütçe ve kullanıcı açısından gösterdikleri farklılıklar, HÜTMK dışında GÜMK ve GATAK'nin bilgi sağlama hizmetlerini gerçekleştirmede yetersiz kaldıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Hipotezimiz olan "böyle bir işbirliğinin gerçekleştirilmesinin gerekliliğine karşın, Ankara'daki üç tıp kütüphanesinin içinde buldukları koşullar gereği aralarında sağlam temellere dayalı bir işbirliği programının geliştirilmesine elvermediği" kanıtlanmaya çalışılmıştır. Öncelikle kütüphanelerin işbirliğine elverecek duruma getirilmeleri yapılacak

işbirliği için gerekli görülmektedir. Çalışmamız sırasında incelenen üç kütüphanenin yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucu, üç kütüphanenin de bilgi sağlama hizmetlerinde işbirliğini destekledikleri, gerekliliğine inandıkları ve böyle bir işbirliğini desteklemeye kararlı oldukları belirlenmiştir. Ancak koleksiyonlarından bilgi kaynağı olarak yararlanılması düşünülecek üç kütüphanenin, birbirlerinden ayrı kuruluşlarca hazırlanmış kanun ve yönetmeliklerce olanaklarının sınırlandırılmış olduğu da bilinmektedir. Bu ise kütüphanelerin birbirlerinin sahip oldukları teknik, personel ve bilgi kaynağı olanaklarını tanımak, değerlendirmek ve belli bir amaç doğrultusunda işbirliği yapmalarını engellemektedir. Mevzuat sorununa çözüm getirildiği takdirde kütüphaneler arasında bir işbirliği politikası saptanarak gerekli yönetmelikler hazırlanabilecektir. Sözü edilen durumun gerçekleştirilmesi durumunda Ankara'daki üç tıp kütüphanesi arasında aşağıda belirtilecek açılar doğrultusunda bir işbirliğinden yararlanılabilecektir.

A) EKONOMİK AÇIDAN

Bilgi sağlama alanındaki tıp danışma kaynaklarının oldukça pahalı kaynaklardan oluştuğu bilinmektedir. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik koşullar doğrultusunda düşünüldüğünde hiçbir kütüphanenin, bu kaynakların tümüne sahip olması beklenmeyecektir. İncelenen üç kütüphanenin belirlenen sınırlı bütçesi ve yayın harcamalarında karşılaştıkları sorunlar, ekonomik olanaklarının ne denli sınırlı olduğunu göstermektedir. Aynı amaç doğrultusunda uygulayacakları beraberlik ile bu soruna bir ölçüde çözüm getirilmesi mümkündür. Bu nedenle üç kütüphanenin yöneticileri zaman geçirmeksizin aralarında, bilgi sağlama hizmetlerinde kullandıkları yada kullanacakları kaynakların satın alınmasını

içeren bir işbirliği politikası geliştirmelidirler. Böyle bir girişim her üç kütüphanenin, ekonomik koşulların zorlaştırdığı bütçe ve harcamalar konusundaki sorunlarına bir ölçüde de olsa çözüm getirecektir. Böylece oldukça pahalı ve sağlanması güç olan bilgi kaynaklarında fazla sayı önlenmiş olacak, hem de harcamalar aynı kaynaklara yapılmayıp, her kütüphane tıp koleksiyonunun eksikliklerini daha kolaylıkla doldurabilecektir. Araştırmamız sonucunda görülmüştür ki ele alınan üç tıp kütüphanesinde bazı kaynakların tekrarına gidilmiş, halen de gidilmektedir. Örneğin; her üç kütüphanede de tıp alanının temel indeksi olarak kabul edilen Index Medicus bulunmaktadır. Ancak oldukça pahalı bir yayın olan bu kaynağın GÜMK ve GATA kütüphanelerindeki kullanımının oldukça düşük bir oran gösterdiği belirlenmiştir. Bunun dışında GÜMK de Current Contents in, GATAK de de Excepta Medica'nın bazı sayılarının bulunduğu saptanmıştır. Söz konusu bu kaynaklar HÜTMK de de gelmektedir. Eğer üç kütüphane bu kaynakların sağlanması konusunda bir işbirliğine gidecek olurlarsa gerekli harcamalar ve fazla sayılar bir ölçüde önlenmiş olacaktır. Böylece kütüphaneler aynı kaynaklar için yapmış oldukları harcamaları, kullanıcılarının ve kütüphanelerinin gereksinim duyduğu başka bilgi kaynaklarına yöneltme olanağını sağlamış olacaklardır.

B) PERSONEL AÇISINDAN

Tıp kütüphanelerinde verilecek bilgi sağlama hizmetlerinin etkinliği, personelin niteliği, eğitimi ve yeteneği ile paralellik göstermektedir. GATA ve GÜM kütüphanelerinin tıp konusunda uzmanlaşmış yeterli personelinin olmadığı ve uzmanlaşmış personele gereksinim duydukları bilinmektedir. Diğerleri kadar olmasa da bilgi sağlama hizmetlerinin kapsamını geliştirmesi açısından HÜTMK için de personel

sorunu söz konusudur. Bu üç kütüphane arasında işbirliğinin başlatılabilmesi için, GÖM ve GATA kütüphanelerinin zaman geçirmeksizin bilgi sağlama hizmetlerini yürütecek bir danışma birimi oluşturarak, en az bir-iki personelini bu hizmetleri yürütmek için görevlendirmeleri gerekmektedir. Daha sonraki aşamada ise üç kütüphanenin kütüphane yöneticileri ve danışma bölümü kütüphanecilerinin bir araya gelmelerini sağlayacak toplantıların düzenlenmesi sağlanmalıdır. Bu ise aralarında gerçekleştirilecek işbirliğinin sürekli tutulmasını ve belirli aralıklarla biraraya gelmeleri sağlanan tıp kütüphanecilerinin, işbirliği konusunda programlar geliştirerek, işbirliği girişimlerine katkılarda bulunmalarını sağlamış olacaktır. Bir yandan da bilgi sağlama alanında en iyi ve fonksiyonel hizmetlerin kullanıcılarına ulaştırılmasının yolları aranmalıdır. Üç kütüphanenin danışma bölümü yada danışma birimi kütüphanecilerinin aralarında uygulanacak bir program doğrultusunda rotasyonun geliştirilmesi, sorunların ortak çözümüne ortam hazırlayacağı gibi kütüphanelerin personel sorunlarına da çözüm sağlayacaktır. Bunun için üç kütüphanenin yöneticileri ve danışma bölümü kütüphanecileri belirli aralıklarla bir araya gelerek, birbirlerine çalışmalarını hakkında bilgi verebilir, karşılıklı tartışabilirler. Böylece kütüphanelerin bilgi sağlama hizmetlerindeki eksiklikleri belirlenecek ve kütüphaneler çalışmalarının ağırlığını bu noktalar doğrultusunda yoğunlaştıracaklardır. Bu ise üç kütüphanenin danışma personelinin hazırlayıp işlerliğe koyacağı ve bilgi sağlamada işbirliğini sağlayacak nitelikteki ortak bir çalışma programı doğrultusunda sürdürülebilecektir.

Zaman zaman danışma bölümü kütüphanecilerinin dönüşümlü olarak söz konusu kütüphanelerde belirli saatlerde çalışmalarını, o kütüphanelerde yapılan çalışmalarını gözlemleri şeklinde bir rotasyon progra-

manın uygulamaya sokulması ile işbirliği konusundaki belirgin boşluklar doldurulabilecektir. Böylece üç kütüphane arasında gerçekleştirilmesinde yarar ve gerekliliği saptanmış olan bilgi sağlama hizmetleri açısından işbirliğinin başlatılmasına sağlıklı bir adım atılmış olacaktır.

C) KULLANICI AÇISINDAN

Tıp kütüphanesi kullanıcısının zamanı oldukça sınırlıdır. Bu kullanıcılar, araştırma konuları kapsamındaki bilgilere en kısa sürede ulaşma istegindedirler. Herhangi bir hastalıkla, hastane yada belirli bir konuda çalışmakta olan bir doktorla ilgili kısa bilgiler, bir adres v.b. sıklıkla karşılaşılabilecek türden istekleri oluşturmaktadırlar. Bu tür isteklerin kısa sürede yanıtlanması beklentisinin yanı sıra doğru ve güvenilir olması da oldukça önem taşımaktadır. Üç kütüphane bu açıdan düşünülecek olursa, HÜTMK nin, bu tür istekleri yanıtlamada kullanılabilecek güvenilir ve yaygın olarak kullanılmakta olan danışma kaynakları açısından diğer iki kütüphaneye oranla oldukça ileri düzeyde olduğu, gelişmiş ülkelerin saptadıkları standartlar doğrultusunda belirlenmiştir. Bu durumda diğer iki kütüphanenin oldukça pahalı olan bu tür kaynakları tekrar almaları ekonomik nedenler ışığında düşünülecek olursa gereksiz olacaktır. Ancak kullanıcılardan gelen bu tür istekleri yanıtlama durumunda kalmaları halinde HÜTMK ile işbirliğine gidebilmeleri ve ondan yardım sağlamaları mümkün görülmektedir.

Kuşkusuz gerek tıp alanındaki bilgi gereksinimi, gerek yeni yeni açılan tıp fakültelerinin amaç ve işlevleri ve gerekse ekonomik koşulların zorlayıcı etkileri ile diğer tıp kütüphanelerinde de, danışma hizmetleri bünyesinde bilgi sağlama hizmetlerinin başlatılmasını etkileyecektir. Bu ise en kısa yoldan aynı konuda hizmet veren kurulmuş yada kurulmakta olan tıp kütüphaneleri arasında oluşturulacak işbirliği ile gerçekleştirilebilir.

Ankara'daki bu üç tıp kütüphanesi arasında böyle bir işbirliğinin çekirdeği oluşturulduğu takdirde, umuyoruz ki bu girişim Türkiye'de aynı sorunlarla karşı karşıya bulunan, verdikleri hizmet olarak aynı düzeyde bulunan diğer tıp kütüphaneleri için iyi bir örnek olacaktır. Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik zorluklar, tıp alanındaki gereksinimler, gelişmeler böyle bir işbirliğini gerekli ve zorunlu kılmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmeye çalışılan tezimizde Ankara'daki üç tıp kütüphanesi genel çizgileri ile değerlendirilmiş, durum saptaması yapılarak üç kütüphane karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Kütüphanelerin gösterdikleri özellikler doğrultusunda bilgi sağlama hizmetlerinden hangilerini gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Kütüphanelerin nitelikleri ve özellikleri doğrultusunda ilk planda başlatmaları, geliştirmeleri gereken bilgi sağlama hizmetlerinin hangileri olabileceği üzerinde durulmuştur. Verdikleri görünüm itibarıyla söz konusu işbirliğine katkılarının hangi düzeyde ve hangi açılardan olabileceği belirtilmiştir.

Araştırmamıza konu aldığımız üç tıp kütüphanesinin, özellikle ekonomik, bilgi kaynağı ve personele dayanan sorunlarla karşı karşıya buldukları, buna bağlı olarak da gelişmiş ülkeler tıp kütüphaneleri düzeyinde bir danışma hizmeti veremedikleri belirlenmiştir. Araştırmamız sonucunda kütüphanelerin istenen düzeyde bir işbirliğini gerçekleştirmelerinin henüz mümkün olmadığı, öncelikle söz konusu farklılıkların en aza indirilerek ortadan kaldırılmasının gerekliliği, ağırlık kazanmıştır. Bu aşamadan sonra, işbirliğini destekleyecek politikalar saptanarak, bu doğrultuda hazırlanacak işbirliği programlarının uygulanmasına geçilmelidir.

E K L E R

EK I

GÖRÜŞME SIRASINDA YÖNETİCİLERE YÖNELTİLEN SORULAR

A - GENEL

- 1- Kütüphaneniz ne zamandan beri hizmet vermektedir?
- 2- Kütüphaneniz bağlı bulunduğunuz kurumun hangi birimine bağlıdır?

B - BÜTÇE

- 3- Bağlı olduğunuz kurum içinde kütüphaneniz için ayrı bir bütçe oluşturulmuş mudur?
- 4- Kütüphanenizin genel bütçesi ne kadardır?
a) 1979 yılı   b) 1980 yılı   c) 1981 yılı

C - KOLEKSİYON

- 5- Koleksiyonunuz içinde ayrıca bir danışma koleksiyonunuz var mıdır ?
- 6- Danışma koleksiyonunuzu oluşturan kaynaklar
a) Çoğunlukla tıptır
b) Çoğunlukla tıp dışıdır
- 6- Danışma koleksiyonunuzu oluşturan kaynaklar
a) Çoğunlukla tıptır
b) Çoğunlukla tıp dışıdır
- 7- Danışma koleksiyonunuzu oluşturan kaynaklar hangileridir? Sıralamanızı ağırlık düzeylerine göre yapınız.
a) Bibliyografik kaynaklar
1- Özetçe
2- İndeks
3- Bibliyografya
b) Sözlükler
c) Ansiklopediler
d) Almanaklar
e) Biyografik kaynaklar
1- Sözlükler
2- Ansiklopediler

- f) Yıllıklar
  - g) İstatistiksel kaynaklar
  - h) Rehberler
  - ı) Atlaslar
- 8- Kütüphane yöneticinizin öğrenim durumu nedir?
- a) Kütüphanecilik bölümü mezunu
  - b) Yüksekokul mezunu
  - c) Lise mezunu
- 9- Kütüphanede çalışan personelin sayısı ve niteliği nasıldır?
- a) Yüksekokul mezunu
  - b) Lise mezunu
  - c) Ortaokul mezunu
  - d) İlkokul mezunu
- 10- Kütüphane kullanıcılarınız kimlerden oluşmaktadır?
- a) Doktorlar
  - b) Öğrenciler
  - c) Öğretim üye ve yardımcıları
  - d) Personel
  - e) Diğer

E - DANIŞMA HİZMETLERİ

- 11- Kütüphanenizde danışma hizmetlerini yürüten ayrı bir birim oluşturulmuş mudur?
- a) Evet
  - b) Hayır
  - c) Yanıtınız hayır ise görüşleriniz
- 12- Kütüphanenizde danışma hizmetlerinin kapsamındaki bilgi sağlama hizmetleri verilmekte midir?
- a) Evet
  - b) Hayır
  - c) Yanıtınız hayır ise görüşleriniz
- 13- Kullanıcıların bilgi sağlama hizmetlerine karşı ilgileri ne düzeydedir?
- a) Fazla
  - b) İyi
  - c) Orta
  - d) Az
  - e) Yok
  - f) Diğer
- 14- Kütüphanenizde tıp danışma hizmetlerinin etkinlik düzeyleri nasıldır?
- a) Fazla
  - b) İyi
  - c) Orta
  - d) Az
  - e) Yok
  - f) Görüşler

- 15- Bilgi sağlama hizmetlerinden hangilerini vermekttesiniz?
- Doğrudan soruların yanıtlanması
  - Dolaylı soruların yanıtlanması
    - Bibliyografya hazırlama
    - Özetleme-İndeksleme
    - Seçme bilgi ve güncel duyuru sağlama
    - Çeviri
- 16- Kullanıcılardan gelen bu tip soruları yanıtlarken kullandığınız kaynaklara örnek verir misiniz?
- 17- Bu hizmetleri kütüphanenizde kim yada kimler yürütmektedir?
- Kütüphanecilik bölümü mezunu kişiler
  - Yüksekokul mezunu kişiler
  - Lise mezunu kişiler
- 18- Kütüphanenizde bu hizmetler için istatistikler tutulmakta mıdır?
- 19- Kütüphaneniz bilgi sağlama hizmetlerini yürütürken diğer tıp kütüphaneleri ile işbirliği yapmakta mıdır?
- 20- Kütüphaneniz bilgi sağlama hizmetleri açısından diğer tıp kütüphaneleri ile işbirliği yapmasını gerekli buluyor musunuz?
- 21- Kullanıcılarınızın bu tür sorularını, kütüphaneniz kaynaklarından yanıtlayamadığınızda başka tıp kütüphanelerinin bilgi yada kaynak olarak yardımını istemekte misiniz?
- Sık sık istemekteyiz
  - Zaman zaman istemekteyiz
  - Şimdiye kadar hiç istemedik
- 22- Bu tip ilişkileriniz bir protokole bağlanmış mıdır?
- Evet
  - Hayır
  - Diğer
- 23- Yanıtlarınız evet ise bu tip ilişkileri nasıl ve hangi yollarla yürütmektesiniz?
- Yazışma yolu ile
  - Telefon yolu ile
  - Diğer
- 24- Danışma hizmetlerinden bilgi sağlamada işbirliği yapılması konusundaki görüş ve düşünceleriniz nelerdir?

EK II

LISTE I

TIP DANIŞMA KOLEKSİYONU*

1 - BİBLİYOGRAFİK KÖNYENİN DOĞRULANMASINDA KULLANILAN KAYNAKLAR

- U.S. National Library of Medicine. Biomedical serials, 1950-1960; a selective list of serials in the National Library of Medicine. Comp. by Lela M. Spanier. Washington, 1962. 503 p.
- Vital Notes on Medical Periodicals. Chicago, 1,1952- . Medical Library Associations.
- World list of Scientific Periodicals Published in the Years 1900-1960. Ed. by Peter Brown and George Burder Stratton. 4 ed. Washington, Butterworths, 1963. 3 v.
- World Medical Periodicals. 3 ed. New York, World Medical Association, 1961. 407 p.

2 - BİLGİ KAYNAKLARI

- Federation of American Societies for Experimental Biology. Committee on Biological Handbooks. Biology data book. Washington, 1964. 633. p.
- Handbook of Chemistry and Physics. 1 st- ed., 1913- . Cleveland, Ohio, Chemical Rubber Co.
- Sunderman, F.W. and Boerner, F. Normal Values in Clinical Medicine. Philadelphia, Saunders, 1949, 845 p.

3 - BİYOGRAFİ VE REHBERLER

- American Medical Directory; Chicago, 1906- . American Medical Association
- Directory of administrative staff, department chairmen and individual members in medical schools of the United States and Canada. Evanston, Ill., 1964- . Association of American Medical Colleges.
- Directory of Approved Internships and Redisdencies. Chicago, 1947- American Medical Association Council on Medical Education and Hospitals.

★

Bu liste Blake ve Roos'un editörlüğünü yaptığı "Medical Reference Works, 1979-1966, a Selected Bibliography adlı kaynakta ve "Handbook of Medical Library Practice" adlı kaynağın Bölüm 5, Part 1 de Tıp Kütüphanelerine 1. derecede alınması gereken danışma kaynakları olarak verilen listelere dayanılarak hazırlanmıştır.

- Directory of Medical Specialists Holding Certification by American Speciality Boards. Chicago, Advisory Board of Medical Specialties, 1, 1939-
- Hospitals; Guide issue. Chicago, (1) 1946- . American Hospital Association.
- J.A.M.A
  - Ayın ilk sayısı "Meetings in the U.S"
  - " ikinci " "Meetings outside the U.S"
  - " üçüncü " "Organization of Medical Interest"
  - " Son " "AMA Officials and Executive Staff, State Medical Associations, and Examinations and Licensure"
- Association of American Medical Colleges. Evanston, ILL., 1951- .

4 - DERGİ LİTERATÜRÜ İÇİN ANAHTAR YAYINLAR

- Current List of Medical Literature. Washington, 1-36, 1941-59. U.S. National Library of Medicine
- Cumulated Index Medicus. Chicago, etc., 1. 1960- . U.S. National Library of Medicine
- Chemical Titles. Washington. 1, 1961- . American Chemical Society.
- Current Medical References. (1)- ed. Los Altos, Calif., Lange Medical Publications, 1959-
- Hospital Literature index. Chicago, 1,1945- . American Hospital Association.
- Index Medicus. Washington, 1, 1960- . U.S. National Library of Medicine.
- International Nursing Index. New York, 1, 1966- . American Journal of Nursing Company in cooperation with the National Library of Medicine.
- Mesh (Medical Subject Headings) Washington, 1960- .
- Quarterly CUMULATIVE Index to Current Medical Literature. Chicago, 1-12, 1916-26. American Medical Association
- Quarterly Cumulative Index Medicus. Chicago, 1-60, 1927-56. American Medical Association.

5 - İLAÇ BİLGİ KAYNAKLARI

- American Drug Index. Philadelphia, Lippincott, 1956-
- Medical Letter on Drugs and Therapeutics. v1- , 1959- . New York

- Merck Index of Chemicals and Drugs. 7 th ed. Rahway, N.J., Merck and Co., 1960, 1641 p.
- Merck Manual of Diagnosis and Therapy. 11th ed. Rahway, N.J., Merck Sharp and Dohme Research Laboratories, 1966, 1850 p.
- Modern Drug Encyclopedia and Therapeutics Index. 10 th ed. New York, Donnelly, 1965, 1103 p.
- American Medical Association. Council on Drugs. New Drugs. Chicago Annual.
- Goodman, L.S. and Gilman, A., eds. The Pharmacological Basis of Therapeutics. 3rd ed. New York, Macmillan, 1965, 1785 p.
- Marler, E.E.J. Pharmacological and Chemical Syndromes. 3 ed. Amsterdam, Excerpta Medica Foundation, 1961. 267 p.
- The Pharmacopoeia of the United States of America. 17th revision. Easton, Pa., Mack Publishing Co., 1965.
- Physicians' Desk Reference to Pharmaceutical Specialties and Biologicals. Oradell, N.J., Medical Economics, Inc. Annual.
- United States Dispensatory and Physicians' Pharmacology. 26 th ed. Philadelphia, Lippincott, 1967.
- Unlisted Drugs. New York, 1, 1949- .

6 - İSTATİSTİKLER

- Statistical Abstract of United States. 1st- , 1878- . Washington.

7 - KİTAP FORMUNDAKİ YAYINLAR

- U.S. National Library of Medicine. Catalog. Washington, 1950-65. 18 v.
- U.S. National Library of Medicine. Current Catalog. Washington, 1966- .

8 - MONOGRAFLAR VE DİĞER MÜRACAAT KİTAPLARI

- Cecil, R.L., ed. Cecil-Loeb Textbook of Medicine, ed. by Paul B. Beeson and Wals McDermott. 12th ed. Philadelphia, Saunders, 1967, 1738 p.

9 - SÖZLÜKLER

- Blakiston's New Gould Medical Dictionary. Ed. by N.L. Hoerr and Arthur Osol. 2 ed. New York, Blakiston Division, McGraw-Hill, 1956. 1463 p.

- Dorland's Illustrated Medical Dictionary, 24 ed. Philadelphia, Saunders, 1965. 1724 p.
- Stedman, Thomas L. Medical Dictionary. 21 ed. Baltimore, Williams and Wilkins, 1966. 1836 p.
- Durham, Robert H. Encyclopedia of Medical Syndromas. New York, Hoeber, 1960. 628 p.

EK III

LISTE II

★ GENEL TIP KOLEKSİYONU

1 - DERGİLER

- Abridged Index Medicus
- American Family Physicians
- American Heart Journal
- American Journal of Clinical Nutrition
- " " " " Pathology
- " " " Medicine
- " " " Nursing
- " " " Obstetric and Gynecology
- " " " Psychiatry
- " " " Public Health
- " Review of Respiratory Disease
- Anesthesiology
- Annals of Emergency Medicine
- " " Internal Medicine
- Annals of Surgery
- Archives of Dermatology
- " " General Psychiatry
- " " Internal Medicine
- " " Neurology
- " " Ophthalmology
- " " Otolaryngology
- " " Pathology and Laboratory Medicine
- " " Physical Medicine and Rehabilitation
- " " Surgery
- Arthritis and Rheumatism

★ Bu liste Brandon'ın "Selected List of Books and Journals...." adlı makalesinde verilen kitap ve dergi listelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Brandon'ın küçük hastane ve tıp kütüphanelerinde bulunması gereken kitap ve dergileri, alfabetik ve konu yaklaşımına göre verdiği bu listeden yalnızca alınmaları 1. derecede önemli bulunanlar seçilerek yukarıdaki listeye alınmıştır. Kaynaklar alfabetik düzen yaklaşımı içinde verilmiştir.

- Blood
- Cancer
- Circulation
- Clinical Pharmacology and Therapeutics
- Diabetes
- Diseases of the Colon and Rectum
- Gastroenterology
- Hospital Literature Index
- Hospitals
- Journal of Allergy and Clinical Immunology
- " " the American Medical Association
- " " Bone and Joint Surgery
- " " Clinical Endocrinology and Metabolism
- " " Laboratory and Clinical Medicine
- " " Nervous and Mental Disease
- " " Pediatrics
- Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery
- " " Urology
- Lancet
- Medical Clinics of North America
- New England Journal of Medicine
- Nursing 81
- Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology
- Pediatrics
- Plastic and Reconstructive Surgery
- Radiology
- Surgery
- Surgery, Gynecology and Obstetrics
- Surgical Clinics of North America

2 - KITAPLAR

ALLERGY

1. Middleton, Elliot, Jr (and others), eds. Allergy: principles and Practice. St. Louis, Mosby, 1978. 2 v.

ANATOMY

2. Gray, Henry. Anatomy of the Human Body. 29th, ed. Edited by Charles Mayo Goss. Philadelphia, Lea and Febiger, 1973.
3. Hollinshead, William Henry. Textbook of Anatomy. 3d ed. Los Altos, California, Lange, 1980.

ANESTHESIOLOGY

4. Collins, Vincent J. Principles of Anesthesiology. 2d ed. Philadelphia, Lea and Febiger, 1976.
5. Smith, Robert M. Anesthesia for Infants and Children. 4th ed. Louis, Mosby, 1980.

ARTHRITIS AND RHEUMATISM

6. McCarty, Daniel J., ed. Arthritis and Allied Conditions: A Textbook of Rheumatology. 9th ed. Philadelphia, Lea and Febiger, 1970.

BIOCHEMISTRY

7. Lehninger, Albert L. Biochemistry: The Molecular Basis of Cell Structure and Function. 2d ed. New York, Worth Publishers, 1975.
8. McGilvery, Robert W. Biochemistry, a Functional Approach. 2d ed. Philadelphia, Saunders, 1979.

CARDIOLOGY

9. Braunwald-Eugene, ed. Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. Philadelphia, Saunders, 1980.
10. Fowler, Noble O., ed. Cardiac Diagnosis and Treatment. 3d ed. Hagerstown, Maryland, Harper and Row, 1980.
11. Goldman, Mervin J. Principles of Clinical Electrocardiography. 10 th ed. Los Altos, California, Lange-1979.
12. Hurst, John Willis (and others). The Heart: Arteries and Veins. 4th ed. New York, McGraw-Hill, 1978. 2v.
13. Silber, Early N., and Katz, Louis N. Heart Disease. 2d ed. New York, Macmillan, 1981.
- 14- Sokolow, Maurice, and McIlroy, Malcolm B. Clinical Cardiology. 3d ed. Los Altos, California, Lange, 1981.

DERMATOLOGY

15. Domonkos, Anthony N. Andrews' Diseases of the Skin: Clinical Dermatology. 7th ed. Philadelphia, Saunders, 1981.
16. Fitzpatrick, Thomas B. (and others), eds. Dermatology in General Medicine: Textbook and Atlas. 2d ed. New York, McGraw-Hill, 1979.
17. Sauer, Gordon C. Manual of Skin Diseases. 4th ed. Philadelphia, Lippincott, 1980.

DIAGNOSIS

18. Delp, Mahlon H., and Manning, Robert T., eds. Major's Physical Diagnosis: An Introduction to the Clinical Process. 9th ed. Philadelphia, Saunders, 1981.
19. Harvey, A. McGehee (and others). Differential Diagnosis: The Interpretation of Clinical Evidence. 3d ed. Philadelphia, Saunders, 1979.
20. Krupp, Marcus A. (and others). Physician's Handbook. 19th ed. Los Altos, California, Lange, 1979.

DICTIONARIES, DIRECTORIES, AND ENCYCLOPEDIAS

21. American Hospital Association Guide to the Health Care Field. 1981 Edition. Chicago, American Hospital Association, 1981.
22. American Medical Directory. 27th ed. Littleton, Massachusetts, PSG Publishing Co., 1979. 5v.
23. Directory of Medical Specialists Holding Certification by American Specialty Boards. 19th ed. (1979-80). Chicago, Marquis, 1979. 3v.
24. Directory of Training Programs, Accredited by the Liaison Committee on Graduate Medical Education, 1980-81. Chicago, American Medical Association, 1980.
25. Dorland's Illustrated Medical Dictionary. 25th ed. Philadelphia, Saunders, 1974.

DIETETICS AND NUTRITION

28. Cain, Harvey D. Flint's Emergency Treatment and Management. 6th ed. Philadelphia, Saunders, 1980.
29. Miller, Robert H. Textbook of Basic Emergency Medicine. 2d ed. St. Louis, Mosby, 1980.

ENDOCRINOLOGY

30. American Diabetes Association. Committee on Professional Education. Diabetes Mellitus. Vol 5. Edited by Harold Rifkin and Philip Raskin. Bowie, Maryland, Robert J. Brady Co., 1981.

31. Dillon, Richard S. Handbook of Endocrinology: Diagnosis and Management of Endocrine and Metabolic Disorders. 2d ed. Philadelphia, Lea and Febiger, 1980.
32. Podolsky, Stephen. Clinical Diabetes: Modern Management. New York, Appleton-Century-Crofts, 1980.
33. Williams, Robert Hardin, ed. Textbook of Endocrinology. 6th ed. Philadelphia, Saunders, 1981.

FAMILY PRACTICE

34. Rakel, Robert E., and Conn, Howard F., eds. Family Practice. 2d ed. Philadelphia, Saunders, 1978.

GASTROENTEROLOGY

35. Goligher, John Cedric. Surgery of the Anus, Rectum and Colon. 4th ed. New York, Macmillan, 1980.
36. Sherlock, Sheila. Diseases of the Liver and Biliary System. 6th ed. St. Louis, Mosby, 1981.
37. Sleisenger, Marvin H., and Fordtran, John S. Gastrointestinal Disease: Pathophysiology, Diagnosis, Management. 2d ed. Philadelphia, Saunders, 1978. 2v.

GENETICS

38. Roberts, John Alexander Fraser. An Introduction to Medical Genetics. 7th ed. New York, Oxford University Press, 1978.

GERIATRICS

39. Bonner, Charles D. Homburger and Bonner's Medical Care and Rehabilitation of the Aged and Chronically Ill. 3d ed. Boston, Little Brown, 1974.
40. Reichel, William, ed. Clinical Aspects of Aging: A Comprehensive Text Prepared under the Direction of the American Geriatrics Society. Baltimore, Williams and Wilkins, 1978.
41. Steinberg, Franz U., ed. Cowdry's The Care of the Geriatric Patient. 5th ed. St. Louis, Mosby, 1976.

GYNECOLOGY AND OBSTETRICS

42. Beacham, Daniel Winston, and Beacham, Woodard Davis. Synopsis of Gynecology. 9th ed. St. Louis, Mosby, 1977.
43. Benson, Ralph C. Current Obstetric and Gynecologic Diagnosis and Treatment. 3d ed. Los Altos, California, Lange, 1980.
44. Benson, Ralph C. Handbook of Obstetric and Gynecology. 7th ed. Los Altos, California, Lange, 1980.
45. Danforth, David N., ed. Obstetric and Gynecology. 3d ed. Hagerstown, Maryland, Harper and Row, 1977.

46. Gusberg, S.B., and Frick, H.C., II. Corscaden's Gynecologic Cancer. 5th ed. Baltimore, Williams and Wilkins, 1978.
47. Jones, Howard W., and Jones, Georgeanna S. Novak's Textbook of Gynecology. 10th ed. Baltimore, Williams and Wilkins, 1981.
48. Novak, Edmund R., and Woodruff, J.D. Novak's Gynecologic and Obstetric Pathology with Clinical and Endocrine Relations. 8th ed. Philadelphia, Saunders, 1979.
49. Pritchard, Jack A., and MacDonald, Paul C. Williams Obstetrics. 16th ed. New York, Appleton-Century-Crofts, 1980.
50. Sandberg, Eugene C. Synopsis of Obstetrics. 10th ed. St. Louis, Mosby, 1978.

HEMATOLOGY

51. Williams, William J. (and others). Hematology. 2d ed. New York, McGraw-Hill, 1977.
52. Wintrobe, Maxwell M. (and others). Clinical Hematology. 8th ed. Philadelphia, Lea and Febiger, 1981.

HOSPITALS

53. Berman, Howaro J., and Weeks, Lewis E. The Financial Management of Hospitals. 4th ed. Ann Arbor, Michigan, Health Administration Press, 1979.
54. Joint Commission on Accreditation of Hospitals. Accreditation Manul for Hospitals. 1981 ed. Chicago, Joint Commission on Accreditation of Hospitals, 1980.
55. Metzger, Norman. Personnel Administration in the Health Services Industry. 2d ed. New York, SP Medical and Scientific Books 1979.

IMMUNOLOGY

56. Fudenberg, H. Hugh (and others). eds. Basic and Clinical Immunology, 3d ed. Los Altos, California, Lange, 1980.
57. Gell, Philip George Houthem (and others). Clinical Aspects of Immunology. 4th ed. St. Louis, Mosby, 1981.
58. Rose, Noel R., and Friedman, Herman. Manual of Clinical Immunology, 2d ed. Washington, D.C., American Society for Microbiology, 1980.
59. Samter, Max, and Alexander, Harry L., eds. Immunological Diseases. 3d ed. Boston, Little, Brown, 1978. 2v.

INFECTIOUS DISEASES

60. American Public Health Association. Control of Communicable Diseases in Man. 13th ed. Edited by Abraham S. Benenson. Washington, D.C., American Public Health Association, 1981.
61. Wehrle, Paul F., and Top, Franklin Henry, eds. Communicable and Infectious Diseases. 9th ed. St. Louis, Mosby, 1981.

INTERNAL DISEASES

62. Beeson, Paul B. (and others), eds. Cecil Textbook of Medicine. 15th ed. Philadelphia, Saunders, 1979.
63. Isselbacher, Kurt J. (and others), eds. Harrison's Principles of Internal Medicine. 9th ed. New York, McGraw-Hill, 1980.
64. Krupp, Marcus A., and Chatton, Milton J., eds. Current Medical Diagnosis and Treatment 1981. Los Altos, California, Lange, 1981.

LABORATORY METHODS

65. Henry, John Bernad, ed. Todd-Sanford-Davidsohn Clinical Diagnosis and Management by Laboratory Methods. 16th ed. Philadelphia, Saunders, 1979.
66. Sonnenwirth, Alex c., and Jarett, Leonard. Gradwohl's Clinical Laboratory Methods and Diagnosis: A Textbook on Laboratory Procedures and Their Intepretation. 8th ed. St. Louis, Mosby, 1980.

LEGAL MEDICINE

67. Curran, William J. (and others). Modern Legal Medicine, Phychiatry, and Forencis Science. Philadelphia, Davis, 1980.
68. Hirsch, charles S. (and others). eds. Handbook of Legal Medicine. 5th ed. St. Louis, Mosby, 1979.

LICENSURE

69. Frohlich, Edward D., ed. Rypins' Medical Licensure Examinations: Topical Summaries and Questions. 13th ed. Philadelphia, Lippincott, 1981.

MICROBIOLOGY

70. Davis, Bernard (ant others). Microbiology; Including Immunology and Molecular Genetics. 3d ed. Hagestown, Maryland, Harper and Row, 1980.
71. Freeman, Bob A. Burrows Textbook of Microbiology. 21st ed. Philadelphia, Saunders, 1979.
72. Jawetz, Ernest (and others). Review of Medical Microbiology. 14th ed. Los Altos, California, Lange, 1980.

73. Lennette, Edwin H. (and others). eds. Manual of Clinical Microbiology. 3d ed. Washington, D.C., American Society for Microbiology, 1980.

NEUROLOGY

74. Chusid, Joseph G. Correlative Neuroanatomy and Functional Neurology. 17th ed. Los Altos, California, Lange, 1979.
75. Merritt, Hiram Houston, ed. A Textbook of Neurology. 6th ed. Philadelphia, Lea and Febiger, 1979.

NURSING

76. Abels, Linda F. Mosby's Manual of Critical Care St. Louis, Mosby, 1979.
77. Alexander, Edyth Louise. Nursing Administration in the Hospital Health Care System. 2d ed. St. Louis, Mosby, 1978.
78. Armstrong, Margaret E. (and others). McGraw Hill Handbook of Clinical Nursing. New York, McGraw-Hill, 1979.
79. Beland, Irene L., and Passos, Joyce Y. Clinical Nursing: Pathophysiological and Psychosocial Approches. 4th ed. New York, Macmillan, 1981.
80. Brunner, Lillian Sholtis, and Suddarth, Doris Smith. The Lippincott Manual of Nursing Practice. 2d ed. Philadelphia, Lippincott, 1978.
81. Creighton, Helen. Law Every Nurse Should Know. 4th ed. Philadelphia, Saunders, 1981.
82. Henderson, Virginia, and Nite, Gladys. Principles and Practice of Nursing. 6th ed. New York, Macmillan, 1978.
83. Phipps, Wilma J. (and others). Shafer's Medical Surgical Nursing. 7th ed. St. Louis, Mosby, 1980.
84. Rhodes, Marie J. (and others). Alexander's Care of the Patient in Surgery. 6th ed. St. Louis, Mosby, 1978.

ONCOLOGY

85. Cline, Martin J., and Haskell, Charles M. Cancer Chemotherapy. 3d ed. Philadelphia, Saunders, 1980.
86. Hallager, H. Stephen (and others), eds. The Breast. St. Louis, Mosby, 1978.
87. Holland, James F., and Frei, Emil. Cancer Medicine. 2d ed. Philadelphia, Lea and Febiger, 1981.
88. Del Regato, Juan A., and Spjut, Harlan J. Ackerman and del Regato's Cancer: Diagnosis, Treatment, and Prognosis. 5th ed. St. Louis, Mosby, 1977.

OPHTHALMOLOGY

89. Mausolf, Frederick A., ed. *The Eye and Systemic Disease*. 2d ed. St. Louis, Mosby, 1980.
90. Newell, Frank W. *Ophthalmology: Principles and Concepts*. 4th ed. St. Louis, Mosby, 1978.
91. Vaughan, Daniel, and Asbury, Taylor. *General Ophthalmology*. 9th ed. Los Altos, California, Lange, 1980.

ORTHOPEDICS

92. Aegerter, Ernest, and Kirkpatrick, John A. *Orthopedic Diseases; Physiology, Pathology, Radiology*. 4th ed. Philadelphia, Saunders, 1975.
93. Brashear, H. Robert, and Raney, Richard Beverly. *Shands' Handbook of Orthopaedic Surgery*. 9th ed. St. Louis, Mosby, 1978.
94. Connolly, John F., ed. *DePalma's The Management of Fractures and Dislocations: An Atlas*. 3d ed. Philadelphia, Saunders, 1981.
95. Edmonson, Allen S., and Crenshaw, A.H., eds. *Campbell's Operative Orthopaedics*. 6th ed. St. Louis, Mosby, 1980.
96. Heppenstall, R. Bruce, ed. *Fracture Treatment and Healing*. Philadelphia, Saunders, 1980.

OTORHINOLARYNGOLOGY

97. Ballenger, John J., ed. *Diseases of the Nose, Throat and Ear*. 12th ed. Philadelphia, Lea and Febiger, 1977.
98. De Weese, David Downs, and Saunders, William H. *Textbook of Otolaryngology*. 5th ed. St. Louis, Mosby, 1977.

PATHOLOGY

99. Anderson, William A.D., and Scotti, Thomas M. *Synopsis of Pathology*. 10th ed. St. Louis, Mosby, 1980.
100. Halsted, James A. *The Laboratory in Clinical Medicine; Interpretation*. 2d ed. Philadelphia, Saunders, 1981.
101. Robbins, Stanley L., and Cotran, Ramzi S. *Pathologic Basis of Disease*. 2d ed. Philadelphia, Saunders, 1979.

PEDIATRICS

102. Gellis, Sydney Saul, and Kagan, Benjamin M., eds. *Current Pediatric Therapy 9*. Philadelphia, Saunders, 1980.
103. Green, Moris. *Green and Richmond Pediatric Diagnosis; Interpretation of Symptoms and Sign in Different Age Periods*. 3d ed. Philadelphia, Saunders, 1980.
104. Kempe, C. Henry (and others). eds. *Current Pediatrics Diagnosis and Treatment*. 6th ed. Los Altos, California, Lange, 1980.

105. Rudolph, Abraham M. Pediatrics. 17th ed. New York; Appleton-Century-Crofts, 1981.
106. Silver, Henry K. (and others). Handbook of Pediatrics. 13th ed. Los Altos, California, Lange, 1980.
107. Vaughan, Victor C. (and others). Nelson Textbook of Pediatrics, 11th ed. Philadelphia, Saunders, 1979.

PHARMACOLOGY AND THERAPEUTICS

108. American Medical Association. Department of Drugs. AMA Drug Evaluations. 4th ed. New York, Wiley, 1980.
109. Gilman, Alfred G. (and other), eds. Goodman and Gilman's The Pharmacological Basis of Therapeutics. 6th ed. New York, Macmillan-1980.
110. Martin, Eric Wentworth. Hazards of Medication; A Manual on Drug Interactions, Contraindications, and Adverse Reactions, with Other Prescribing and Drug Information. 2d ed. Philadelphia, Lippincott, 1978.
111. PDR; Physicians' Desk Reference. 35th ed. Oradell, New Jersey, Medical Economics Co., 1981.

PHYSICAL MEDICINE AND REHABILITATION

112. Rusk, Howard A. Rehabilitation Medicine. 4th ed. St. Louis, Mosby, 1977.

PHYSIOLOGY

113. Ganong, William F. Review of Medical Physiology. 10th ed. Los Altos, California, Lange, 1981.
114. Mountcastle, Vernon B., ed. Medical Physiology. 14th ed. St. Louis, Mosby, 1980.

PREVENTIVE MEDICINE AND PUBLIC HEALTH

115. Last, John M. (and others). eds. Maxcy-Rosenau Public Health and Preventive Medicine. 11th ed. New York, Appleton-Century-Crofts, 1980.

PSYCHIATRY

116. Kaplan, Harold I. (and others). eds. Comprehensive Textbook of Psychiatry III. Baltimore, Williams and Wilkins, 1980.
117. Kolb, Lawrence Coleman. Modern Cynical Psychiatry. 9th ed. Philadelphia, Saunders, 1977.

RADIOLOGY AND NUCLEAR MEDICINE

118. Meschan, Isadore. Synopsis of Analysis of Roentgen Signs in General Radiology. Philadelphia, Saunders, 1976.

119. Moss, William T. (and others). Radiation Oncology: Rationale, Technique, Results. 5th ed. St. Louis, Mosby, 1979.
120. Paul, Lester W., and Juhl, John H. Essentials of Roentgen Interpretation. 4th ed. Hagerstown, Maryland, Harper and Row, 1981.

RESPIRATORY SYSTEM

121. Bates, David V. (and others). Respiratory Function in Disease: An Introduction to the Integrated Study of the Lung. 2d ed. Philadelphia, Saunders, 1971.
122. Baum, Gerald L., ed. Textbook of Pulmonary Diseases. 2d ed. Boston, Little, Brown, 1974.
123. Effler, Donald Brian, ed. Blades' Surgical Diseases of the Chest 4th ed. St. Louis-Mosby, 1978.
124. Haas, Albert (and others). Pulmonary Therapy and Rehabilitation: Principles and Practice. Baltimore, Williams and Wilkins, 1979.
125. Hill, Austin Bradford. A Short Textbook of Medical Statistics. 10th ed. Philadelphia, Lippincott, 1977.

SURGERY

126. Clain, Allan, ed Hamilton Bailey's Demonstrations of Physical Signs in Clinical Surgery. 16th ed. Chicago, Year Book, 1980.
127. Dunphy, John Englebert, and Way, Lawrence W., eds. Current Surgical Diagnosis and Treatment. 5th ed. Los Altos, California, Lange, 1981.
128. Hill, George J., ed. Outpatient Surgery. 2d ed. Philadelphia, Saunders, 1980.
129. Raffensperger, John G. Swenson's Pediatric Surgery. 4th ed. New York, Appleton-Century-Crofts, 1980.
130. Sabiston, David C., ed. Davis-Cristopher Textbook of Surgery. 11th ed. Philadelphia, Saunders, 1977.
131. Schwartz, Seymour I., ed. Principles of Surgery. 3d ed. New York, McGraw-Hill, 1979.
132. Walcott, Mark W. Ambulatory Surgery and the Basics of Emergency Surgical Care. 6th ed. Philadelphia, Lippincott, 1981.

TOXICOLOGY

133. Arena, Jay M. Poisoning: Toxicology-Symptoms-Treatments. 4th ed. Springfield, Illinois, Thomas, 1979.
134. Dreisbach, Robert H. Handbook of Poisoning: Prevention, Diagnosis and Treatment. 10th ed. Los Altos, California, Lange, 1980.

UROLOGY

135. Early, Lawrence E., and Gottschalk, Carl W., eds. Strauss and Welt's Diseases of the Kidney. 3d ed. Boston, Little, Brown, 1979. 2v.
136. Harrison, J. Hartwell (and others). Campbell's Urology. 4th ed. Philadelphia, Saunders, 1978-79. 3v.
137. Smith, Donald R. General Urology. 10th ed. Los Altos, California, Lange, 1981.

Ö Z E T

Bilim ve teknoloji alanındaki hızlı gelişime paralel olarak ortaya çıkan bilgi patlaması, her alanda olduğu gibi tıp alanında da gözlenmektedir. Tıp alanındaki bu son gelişmelere en hızlı ve doğru yollardan ulaşma isteği, kullanıcıların tıp kütüphanelerinden bekledikleri danışma hizmetlerinin boyutlarını genişletmiş, bilgi sağlama hizmetlerinin ağırlık kazanmasına neden olmuştur.

Gelişmiş ülkeler tıp kütüphanelerinde, danışma bölümlerinin, kullanıcıların bilgi gereksinimini en kısa ve doğru yollardan sağlama-ları olarak ortaya çıkan bu hizmetler, tıp kütüphaneleri arasında bilgi ağları şeklinde oluşan programlara dayanan işbirliği anlayışı içinde gerçekleştirilmektedir.

Çalışmamızda Ankara'daki üç tıp kütüphanesi (GÜMK, GATAK. HÜTMK) ele alınarak, bu kütüphanelerde verilmekte olan bilgi sağlama hizmetleri değerlendirilmiştir. Gelişmiş ülkelerde, tıp kütüphaneleri danışma bölümlerince verilen bilgi sağlama hizmetlerinin özellikleri ve nitelikleri doğrultusunda birbirleri ile olan karşılaştırmaları yapılmıştır. Sağlanan veriler değerlendirilerek, söz konusu üç tıp kütüphanesi arasında, bilgi sağlama açısından nasıl bir işbirliği gerçekleştirilebileceği üzerinde durulmuş, bilgi sağlama hizmetlerinden hangilerinde ortak bir işbirliği sağlanabileceği belirtilmeye çalışılmıştır.

A B S T R A C T

The scientific boom taking place in line with the rapid advancements in the fields of science and technology, is also one of the most notable developments in medicine. The desire to have the fastest and the most correct access to the latest developments in the field of medicine has widened the dimensions of informational services and placed the utmost importance on such services.

Such services emerging as the fastest and the most correct way to provide the researcher with the needed scientific knowledge, particularly observed in the information departments of medical libraries in developed countries, are being conducted within the framework of an understanding of cooperation forming a network of knowledge at the medical libraries of the developed countries.

This research deals with three medical libraries in Gazi University Center Library, Gülhane Military Academy of Medicine Library, Hacettepe University Medical Center Library and evaluates the informational services in these libraries. It also features a comparison of the characteristics and the levels of quality of informational services provided at the information departments of the developed countries. With the assessment of the data available, a cooperation model has been developed among these three medical libraries in the field of informational services and the possible areas for joint cooperation have been specified.

K A Y N A K Ç A

- Artukoğlu Adil, Türkiye'de Kütüphaneler Arası İşbirliği, Hacettepe Üniversitesi, Basılmamış Doç. Tezi, 1973.
- Aybaş Osman Tekin, Kütüphaneler Arası İşbirliği, Ankara, Resimli Posta Mat., 1967.
- Akbulut Mustafa, "Kütüphaneler Arası İşbirliğinde Otomasyon Planlaması", T.K.D.B., 26(4), 1977, ss. 191-200.
- Annan Gertrude L. Jacqueline W. Felter, Handbook of Medical Library Practice (3rd. ed. Chicago: Medical Library Association, 1970).
- Baysal Jale, "D.P.T. Bilimsel ve Teknik Enformasyon Özel İhtisas Komisyonu ve Bilimsel ve Teknik Enformasyonun Anlamı", T.K.D.B. 24(4), 1975, ss. 273-88.
- Blake John B., Charles Roos, Medical Reference Works 1679-1966 a Selected Bibliography, (Chicago: Medical Library Association, 1967).
- Bloomquist H. (ed), Library Practice in Hospitals: a Basic Guide, (Cleveland: Case Western Reserve University, 1972).
- Brandon Alfred N. and Dorothy R. Hill, "Selected List of Books and Journals for the Small Library", Bull. Med. Lib. Ass., 69(2), 1981, ss. 185-215.
- Bulletin of the Medical Association, (Chicago: Medical Library Association, 1911-).
- Collings Dorothy, "Comperative Librarianship", Encyclopedia of Library and Information Science, 5.v, ss. 492-502.
- Çakın İrfan, The analysıs of the structure and function of university libraries in Turkey: A comperative study with special reference to the universities of London and Ankara, Dİthesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy, University Collage, University of London 1978.
- Çakın İrfan, "Kütüphane ve Enformasyon Hizmetlerinin Planlanması", T.K.D.B., 22(1-2), 1973, ss. 64-75.

- Çelik Hilmi, "İşbirliği İstiyorsak", T.K.D.B., 24(2), 1975, ss. 133-136.
- Çelik Hilmi, "Mecburi İstikamet: Kütüphanelerarası İşbirliği", T.K.D.B., 20(1), 1971, ss. 3-7.
- Dagnase Joseph M., "Cooperation Between Academic and Special Libraries", Special Libraries, 64, 1973, ss. 423-32.
- Felter Jacqueline W, "Library Cooperation: Wave of the Future or Ripple", Bull. Med. Lib. Ass., 63(1), 1975, ss. 1-13.
- Gartenfeld Ellen, "Library Health Information Network: a Model for Hospital and Public Library Cooperation", Lib. J., 1, 1978, ss. 1913-1914.
- Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Rapor I (1979), Rapor II (1980-81)
- Gillette Virginia L., Ann Van Camp, Nina S. Campbell et-al, "The Indiana Biomedical Program", Bull. Med. Lib. Ass., 58(1), 1970, ss. 60.
- Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi Yıllık Çalışma Raporu 1980-1981.
- Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı ve Doktora Tezlerinin Yazılmasında, Teksirinde ve Ciltlenmesinde Gözönünde Tutulacak Standartlar (Esaslar) Yönetmeliği, 1983.
- Hacettepe Üniversitesi Bülteni 1979-80, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1980, ss. 1-4.
- İskeçe Metin, "Bilginin Yayımı", T.K.D.B., 17(2), 1968, ss. 30-34 Kaptan Saim, Bilimsel Araştırma Teknikleri: Tez Hazırlama Yolları, Ankara, Ayyıldız Mat, 1973.
- Kronik D.A., "Varieties of Information Requests in a Medical Library", Bull. Med. Lib. Ass., 52, 1964, ss. 652-668.
- Kum İlhan, Türkiye'de Tıp Kütüphaneleri, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Basılmamış Doç. Tezi 1974.
- Kütüphanelerarası İşbirliği (açık oturum) T.K.D.B. 27(2), 1978 ss. 102-130.
- Ladico Norma Jean, "Physician's Referral Letter Bibliographic Service: a New Method of Disseminating Medical Information", Bull. Med. Lib. Ass. 61(4), 1973, ss. 422-425.
- Library and Information Science Abstracts, (London: Library Association, 1969-)
- Library Literature, (New York: H.W. Wilson Company, 1936-).

- "Medical Library Network", Amer. Lib., 5,596 D, 1974.
- Milard Sandra K. et-al, "MEDCORE: Commitment to Cooperation", Bull. Med. Lib. Ass., 66(1), 1978, ss. 52-55.
- Miller J.K., "Mechanization of Library Procedures in the Medium-Sized Medical Library Two Methods of Providing Selective Dissemination of Information to Medical Scientists", Bull. Med. Lib. Ass., 58(3), 1970, ss. 378-86.
- Milli Eğitim İstatistikleri, Yükseköğretim 1979-80, Ankara Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1981.
- "NYPL and Three Universities Plan Bibliographic Network", Lib.J., 97, 2792, 1972, ss. 16.
- Sekerak Robert J., "Cooperation Strengthens Small Libraries in a Rural Area of New England: a Five Year Experience", Bull. Med. Lib. Ass., 67(3), 1979, ss. 322-329.
- Shore Louis, "Why Cooperative Librarianship", Wilson Library Bulletin, 41, 204, 1966, ss. 200-206.
- Turabian Kate L., A Manual for Writers of Term Papers, Theses and Dissertations, 4th ed. (Chicago: The University of Chicago Press, 1973).
- Tutemel Sema, Hacettepe Tıp Merkezi Kütüphanesi Rapor 1981.
- Türkiye Bibliyografyası, (İstanbul: Maarif Basımevi; Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1934-).
- T.C. Resmi Gazete, sayı: 17760, 20 Temmuz 1982.
- Türkiye Makaleler Bibliyografyası, (Ankara; Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü, 1952-).
- T.D.K. Türkçe Sözlük (Ankara, Yeni Mat. 1955).
- Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, (Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1952-).
- Weber D.C., "Century of Cooperative Programs Among Academic Libraries", Coll. Res. Lib., 37, 1976, ss. 205-21.
- Wright T.C., "Cooperative Reference Services Committee Program (Conference, Chicago 1978)", Lib. Congress, Inf. Bull. 37, 1978, ss. 517.
- Yeni Yayınlar Aylık Bibliyografya Dergisi, Ankara: Yeni Desen Mat., 1955-).
100. Yılda Gülhane Askeri Tıp Akademisi Askeri Tıp Fakültesi 1898-1981, 83 Yıl, Ankara, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Basımevi, 1982.
- Yunis Susan S. "The Implementation Evaluation and Refinement of a Manual SDI Service", Bull. Med. Lib. Ass., 61(1), 1973, ss. 4-14.

